

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.410.20.2.2023

Pan
Janusz Kochanowski
Dyrektor
Parku Narodowego „Bory Tucholskie”
ul. Długa 33, 89-606 Charzykowy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/062 – Zarządzanie ochroną przyrody w parkach narodowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Park Narodowy „Bory Tucholskie” (dalej: „Park” lub „PNBT”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Kochanowski, Dyrektor Parku Narodowego „Bory Tucholskie” od 1 lipca 1996 r., (dalej: „Dyrektor”)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami.2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami.3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych ¹ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Małgorzata Szafran, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/132/2023 z 11 sierpnia 2023 r.2. Robert Karaś, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/140/2023 z 08 września 2023 r.

(akta kontroli str.1-8)

¹ Tj. do 25 października 2023 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizowane przez Park zadania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Park narodowy „Bory Tucholskie” prawidłowo realizował zadania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami.

Struktura organizacyjna oraz zakresy obowiązków pracowników były dostosowane do celów i zadań związanych z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami. Zadania związane z ochroną przyrody zostały powierzone pracownikom posiadającym odpowiednie przygotowanie zawodowe, a systematycznie podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych zapewniało prawidłowe, skuteczne i efektywne realizowanie powierzonych zadań.

W PNBT zrealizowano wszystkie zalecenia po kontrolach przeprowadzonych przez podmioty zewnętrzne.

W Parku obowiązywał „Plan ochrony dla Parku Narodowego Bory Tucholskie” ustanowiony w 2008 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska⁴, sporządzony na podstawie specjalistycznych opracowań wykonanych na potrzeby jego utworzenia.

Dyrektor wydał zarządzenia dotyczące funkcjonowania Parku, w tym określające sposoby udostępniania obszaru Parku.

Powierzchnia i przebieg granic Parku opisane w planie ochrony były zgodne z danymi zawartymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. W Parku prawidłowo realizowano działania ochronne wynikające z Planu ochrony, w tym polegające na eliminacji zidentyfikowanych gatunków obcych (inwazyjnych). Udostępnianie obszaru Parku odbywało się zgodnie z zapisami Planu ochrony i regulacjami wewnętrznymi. Straż Parku prawidłowo i skutecznie realizowała zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na obszarze PNBT. Dyrektor prowadził monitoring ruchu turystycznego i systematycznie współpracował z Radą Naukową Parku. Na terenie Parku regularnie prowadzono działalność edukacyjną, informacyjną i promocyjną związaną z przyrodą parku i potrzebą jej ochrony.

Na terenie Parku systematycznie realizowano monitoring przyrody, którym skutecznie objęto wykonywane działania ochronne. W okresie objętym kontrolą Dyrektor nie przekazał jednak, stosownie do art. 31⁵ uoop⁶, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, oceny realizacji ochrony specjalnej o odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków obszaru Natura 2000, zawierającej informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także wyników monitorowania i nadzoru tych działań.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz.U. z Nr 230, poz.1545.

⁵ W brzmieniu obowiązującym do 16 października 2023 r.

⁶ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.)

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzanie jej zasobami.

Opis stanu faktycznego

1.1. Park Narodowy „Bory Tucholskie” utworzono 1 lipca 1996 r. na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 maja 1996 r. w sprawie utworzenia Parku Narodowego „Bory Tucholskie”⁸ na obszarze 4789,34 ha, który z dniem 4 lipca 1999 r. zwiększono do 4798,23 ha, tj. o 8,89 ha.

1.2. Rozporządzeniem z 18 lutego 2013 r. Minister Środowiska nadał Statut Parkowi Narodowemu „Bory Tucholskie” z siedzibą w Charzykowach⁹.

Zgodnie ze Statutem organizację wewnętrzną Parku stanowiły następujące komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy: Dział Ochrony Zasobów Przyrodniczych, Dział Udostępniania Parku i Ochrony Przyrody, Zespół ds. Ekonomicznych, Sekcja ds. Administracji, Samodzielne stanowisko ds. Kadr, Samodzielne stanowisko ds. obsługi Sekretariatu i Posterunek Straży Parku.

W Statucie wyszczególniono również cztery obwody ochronne: Bachorze, Dębowa Góra, Drzewicz i Strugę Siedmiu Jezior.

W wyniku zwiększenia obszaru Parku:

- zwiększono obszary: określone liniami granicznymi o 1,12 ha (dodano działkę nr 154¹⁰ o powierzchni 1,08 ha i oddział nr 341¹¹ o powierzchni 1,08 ha),
- zmniejszono obszar określony działkami ewidencyjnymi obrębu Charzykowy gmina Chojnice o 0,31 ha,
- zwiększono strefę ochroną parku (otulinę) o 2688,28 ha (z 10 292,24 ha do 12 980,52 ha).

(akta kontroli str. 9, 51)

Park obejmował obszar w województwie pomorskim, na terenie powiatu chojnickiego o powierzchni 4613,04 ha¹², z tego: w granicach administracyjnych gminy Chojnice (4599,15 ha) i gminy Brusy (o powierzchni 14,44 ha)

Powierzchnia gruntów Parku (4613,04 ha) według form własności oraz grup i rodzajów użytków gruntowych przedstawiała się następująco:

- grunty Skarbu Państwa będące w użytkowaniu wieczystym 4599,4275 ha, z tego: lasy (3936,0475 ha), użytki rolne (70,1326 ha), wody (530,3600 ha), nieużytki (21,5900 ha) i pozostałe grunty (41,2974 ha)¹³,
- grunty Skarbu Państwa w innym zarządzie 11,0310 ha¹⁴ (pozostałe grunty),
- grunty prywatne: 1,1810 ha - nieużytki,
- grunty komunalne: 0,7754 ha (pozostałe grunty¹⁵).

Powierzchnia Parku była zgodna z danymi ujawnionymi w Centralnym Rejestrze Form ochrony Przyrody.

(akta kontroli str. 14-17, 51, 62)

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dz.U. Nr 53, poz.305 ze zm.

⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Parkowi Narodowemu „Bory Tucholskie” z siedzibą w Charzykowach. (Dz. U. poz. 286).

¹⁰ Według mapy ewidencyjnej nr 18 obrębu Charzykowy, gmina Chojnice, według stanu na 22 stycznia 1998 r.

¹¹ Według mapy ewidencyjnej nr 1 obrębu Kopernika, gmina Chojnice, według stanu na 22 stycznia 1998 r.

¹² Powierzchnia według danych, którymi dysponował Park.

¹³ Z tego: grunty zadrzewione i zakrzewione (0,6402 ha), tereny komunikacyjne (0,009 ha), tereny osiedlowe (4,3582 ha), tereny różne (36,2900 ha).

¹⁴ Z tego: tereny komunikacyjne (11,0306 ha) i tereny osiedlowe (0,0004 ha).

¹⁵ Tereny osiedlowe

Dyrektor wyjaśnił, że powierzchnia Parku (4613,04 ha) była zgodna z ewidencją gruntów (przebieg działek pokrywał się z granicami poszczególnych działek ewidencyjnych) i zapisami w księgach wieczystych. Nie są znane przyczyny różnic w powierzchniach wykazanych, z uwagi na fakt nieposiadania dokumentów na podstawie których ta powierzchnia została pierwotnie określona.

(akta kontroli str. 1260)

Powierzchnia Parku (4613,0439 ha) w rozbiciu na obszary ochrony przedstawiała się następująco:

- 324,3000 ha stanowiły obszary ochrony ścisłej, z tego: 282,8100 ha stanowiły lasy, 39,6700 ha – wody i 1,8200 ha – nieużytki,
- 4209,7821 ha ochrony czynnej z tego: 3653,2375 ha – lasy, 9,5946 ha – użytki rolne, 490,6900 ha – wody, 19,7700 ha – nieużytki i 36,4900 ha pozostałe grunty,
- krajobrazowej 78,9618 ha, z tego: 60,5380 ha – wody, 1,8100 ha – nieużytki i 16,6138 ha – pozostałe grunty.

(akta kontroli str. 14)

Przedmiotem ochrony PNBT była ochrona unikatowego oligotroficznego¹⁶ krajobrazu leśno-jeziornego, w tym przede wszystkim jezior lobeliowych¹⁷ oraz borów chrobotkowych wraz z mechanizmami ich funkcjonowania i związaną różnorodnością biologiczną (jakościowym i ilościowym bogactwem flory, fauny, zbiorowisk roślinnych, typów ekosystemów).

Przykładowo: ochroną ścisłą w PNBT objęto następujące obwody ochronne: „Kacze Oko”¹⁸, „Głuche”¹⁹, „Olbrachta”²⁰, „Rybie Oko”²¹, „Gacno Małe”²², „Kociol”²³, „Kociołek”²⁴, „Nierybno”²⁵ i „Półwysep na jeziorze Ostrowie”²⁶.

(akta kontroli str. 20, 35, 51)

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska, po przeprowadzonej przez NIK w roku 2010 kontrolą dotyczącej „Gospodarowania nieruchomościami w parkach narodowych” wystąpił do Dyrektorów parków narodowych z prośbą²⁷ o przygotowanie i przekazanie do Ministerstwa Środowiska projektu rozporządzenia określających granice parków narodowych, w celu dokonania aktualizacji. W piśmie podano, że

¹⁶ Elementem krajobrazu są oligotroficzne (ubogie w składniki pokarmowe) leśne jeziora lobeliowe.

¹⁷ Zbiorniki wodne charakteryzujące się krystaliczną wodą i unikatową roślinnością. Jeziora lobeliowe wyróżniono na podstawie kryterium florystycznego (obecności przynajmniej jednego z trzech gatunków wskaźnikowych, jakimi są: lobelia jeziorna, poryblin jeziorny i brzeżyca jednokwiatowa).

¹⁸ Obwód Ochronny Bachorze - oddz. 88d, f; powierzchnia łączna 2,42 ha, w tym: jezioro 0,69 ha, lasy 1,73 ha. Ochroną objęto jezioro dystroficzne wraz z otaczającym je borem bagiennym.

¹⁹ Obwód Ochronny Drzewicz - oddz. 169a; ochroną objęto jezioro o powierzchni 3,47 ha. Ochroną objęto zachowanie naturalnych procesów rozwojowych w jeziorze lobeliowym.

²⁰ Obwód Ochronny Drzewicz - oddz. 170a, 75d, 76a, f, g; powierzchnia łączna 19,02 ha, w tym: jezioro 3,08 ha, lasy 15,94 ha. Ochroną objęto jezioro wraz ze zlewnią bezpośrednią.

²¹ Obwód Ochronny Bachorze - oddz. 88i, j; powierzchnia łączna 1,49 ha, w tym: jezioro 0,41 ha, bagna 1,08 ha. Ochroną objęto jezioro dystroficzne wraz z otaczającym je borem bagiennym.

²² Obwód Ochronny Bachorze - oddz. 178a, 145b, c, d, 146a, b, d, 155a, 156a; powierzchnia łączna 109,27 ha, w tym: jezioro 17,44 ha, bagna 0,74 ha, lasy 89,50 ha, inne /drogi, rowy/ 1,69 ha. Ochroną objęto zachowanie naturalnych procesów rozwojowych w jeziorze lobeliowym wraz z jego zlewnią bezpośrednią.

²³ Obwód Ochronny Bachorze - oddz. 171a, 64, 65, 66, 79, 80, 81, 82a, b, c; powierzchnia łączna 135,43 ha, w tym: jezioro 2,05 ha, lasy 130,64 ha, inne /drogi, rowy/ 2,74 ha. Ochroną objęto zachowanie naturalnych procesów rozwojowych w ekosystemach leśnych przy braku jakiegokolwiek ingerencji człowieka; Wyznaczenie tego obszaru pozwoliło na stworzenie możliwości badań przyrodniczych, w tym z zakresu nauk leśnych.

²⁴ Obwód Ochronny Dębowa Góra - oddz. 78m, l; powierzchnia łączna 1,53 ha, w tym: jezioro 0,75 ha, lasy 0,8 ha. Ochroną objęto jezioro dystroficzne wraz z otaczającym je borem bagiennym.

²⁵ Obwód Ochronny Drzewicz - oddz. 167a, 54b, c, d; powierzchnia łączna 19,07 ha, w tym: jezioro 10,36 ha, bagna 0,78 ha, lasy 7,93 ha. Ochroną objęto zachowanie naturalnych procesów rozwojowych w jeziorze lobeliowym i jego zlewni bezpośredniej.

²⁶ Obwód Ochronny Dębowa Góra - oddz. 126a, b, c, d, f; powierzchnia łączna 26,72 ha, w tym: lasy 26,04 ha, inne /drogi, rowy/ 0,68 ha. Ochroną objęto zachowanie naturalnych procesów rozwojowych w ekosystemach leśnych i porównanie zmian tam zachodzących do obszarów gdzie dopuszczalna jest czynna ochrona.

²⁷ Pismo z 31 grudnia 2010 r. (znak DOPpn-4102-1187/63548/10/WH)

granice powinny zostać określone poprzez wskazanie odpowiednich obrębów i działek ewidencyjnych.

Dyrektor pismem z 01 kwietnia 2011 r. (znak: OZ-0700-1/11) przekazał do Ministerstwa Środowiska, Departamentu Ochrony Przyrody projekt rozporządzenia w sprawie Parku narodowego „Bory Tucholskie” określające granice Parku i otuliny.

(akta kontroli str. 446-456)

Dyrektor wyjaśnił, że Park nie posiadał informacji czy Ministerstwo podjęło działania związane z przesłanym projektem rozporządzenia określającego granice PNBT.

(akta kontroli str. 1260)

1.3. Rozporządzeniem z 18 lutego 2013 r. Minister Środowiska nadał Statut Parkowi Narodowemu „Bory Tucholskie” z siedzibą w Charzykowach²⁸.

Zgodnie ze Statutem organizację wewnętrzną Parku stanowiły następujące komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy: Dział Ochrony Zasobów Przyrodniczych, Dział Udostępniania Parku i Ochrony Przyrody, Zespół ds. Ekonomicznych, Sekcja ds. Administracji, Samodzielne stanowisko ds. Kadr, Samodzielne stanowisko ds. obsługi Sekretariatu i Posterunek Straży Parku.

W Statucie wyszczególniono również cztery obwody ochronne: Bachorze, Dębowa Góra, Drzewicz i Strugę Siedmiu Jezior.

(akta kontroli str. 18-19)

W Regulaminie Organizacyjnym Parku²⁹, zgodnie ze Statutem, w strukturze Parku wyodrębniono komórki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań związanych z ochroną przyrody i zarządzania jej zasobami.

Zgodnie z § 7 ust. 4 Regulaminu zadania związane z realizacją ustaleń planu ochrony, badań naukowych, monitoringu przyrodniczego wykonywano przy pomocy Działu Ochrony Zasobów Przyrodniczych i Działu Udostępniania Parku i Ochrony Przyrody. Ponadto zadania związane z:

- udostępnianiem Parku realizował Dział Udostępniania Parku i Ochrony Przyrody (§ 7 ust. 5 Regulaminu),
- utrzymaniem infrastruktury technicznej będącej własnością Parku – Sekcja ds. Administracji (§ 7 pkt.6 Regulaminu),
- ochroną mienia, zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody – Posterunek Straży Parku (§ 7 ust. 8 Regulaminu),
- zamówieniami publicznymi – Sekcja ds. Administracji (§ 15 ust. 6 Regulaminu).

(akta kontroli str. 90-112)

Na 30 czerwca 2023 r. stan zatrudnienia w Parku wyniósł 39 osób³⁰, z tego: Dyrektor, Zastępca Dyrektora, pięć osób w Dziale Ochrony Zasobów Przyrodniczych, osiem osób w Dziale Udostępniania Parku, dwie osoby – samodzielne stanowisko ds. kadr³¹, dziesięć osób w Sekcji ds. Administracji, pięć osób w Zespole ds. Ekonomicznych, cztery osoby w Straży Parku³², dwie osoby – samodzielne stanowisko ds. sekretariatu³³

(akta kontroli str. 1034)

²⁸ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Parkowi Narodowemu „Bory Tucholskie” z siedzibą w Charzykowach. (Dz. U. poz. 286).

²⁹ Stanowiącym Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 34/17 Dyrektora parku Narodowego Bory Tucholskie z dnia 8 listopada 2017 r., zmienionym zarządzeniami: Nr 33/18 z dnia 3 października 2018 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 34/17 z dnia 8 listopada 2017 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, Nr 19/21 z 1 lipca 2021 r. w tej samej sprawie, Nr 28/22 z dnia 29 grudnia 2022 r. w tej samej sprawie.

³⁰ Z tego jedna osoba od 2018 r. pełni funkcję z wyboru (starosta chojnicki).

³¹ Z tego jedna przebywała na urlopie związanym z rodzicielstwem.

³² Z tego jedna zatrudniona na zastępstwo.

³³ Z tego jedna zatrudniona na zastępstwo.

1.4. Pracownicy PNBT zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbie Parku posiadali kwalifikacje wymagane rozporządzeniem w sprawie stanowisk w parkach³⁴. Od stycznia 2019 r. w Parku zatrudniono 19 osób, z tego: trzy osoby w 2019 r., trzy osoby w 2020 r., dwie w 2021 r., sześć w 2022 r. i pięć do 30 czerwca 2023 r. W badanych latach w trybie pozakonkursowym zatrudniono 17 osób, z tego: 11 w celu zastępstwa za nieobecnych pracowników (przebywających na urloпах związanych z rodzicielstwem lub na długotrwałych zwolnieniach lekarskich) i za pracowników kończących zatrudnienie w Parku³⁵, pięciu osobom (emerytom)³⁶ umożliwiono kontynuację zatrudnienia i jedną osobę w związku z uruchomieniem nowego obiektu³⁷.

Cztery osoby z ww. (referent ds. administracji, robotnik gospodarczy, referent ds. ochrony przyrody i referent ds. biurowych) zostały zatrudnione w PNBT po odbytym stażu z Powiatowego Urzędu Pracy w Chojnicach.

(akta kontroli str. 114-119, 838, 842-971, 986-1034, 1249)

W latach objętych kontrolą pracownicy PNBT zgłaszali do dyrekcji Parku potrzeby związane z podnoszeniem swoich kwalifikacji zawodowych, z tego:

- w 2019 r. dotyczące m.in. aktywnych metod ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie, szkoleń dla funkcjonariuszy Straży Parku, planowania przestrzennego i szkoleń dla edukatorów dla klimatu,
- w 2020 r. – udział w zjeździe ornitologów Pomorza,
- w 2021 r. – szkoleń uzupełniających dla Straży Parku w zakresie kontroli ruchu drogowego oraz roli parków krajobrazowych w rezerwach biosfery,
- w 2022 r. – szkoleń z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz warsztatów dotyczących systemu informacji geograficznej i programu sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej - Natura 2000,
- w 2023 r. (do 30 czerwca) – terenowej edukacji przyrodniczej dzieci.

Ponadto, w każdym z badanych lat pracownicy Parku wyrażali chęć uczestniczenia w szkoleniach związanych z tematyką zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 840-841, 978-983)

W badanych latach pracownicy PNBT uczestniczyli łącznie w 17 konferencjach i 49 szkoleniach (warsztatach), z tego w:

- 2019 r. w pięciu konferencjach³⁸ i w 12 szkoleniach³⁹,

³⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Narodowych (Dz.U. Nr 89, poz. 753).

³⁵ Z tego: trzech referentów ds. administracji, dwie sekretarki, jeden referent ds. księgowych, jeden robotnik gospodarczy, dwóch strażników parku, jeden referent ds. edukacji, jeden referent ds. biurowych.

³⁶ Z tego: jeden konserwator obwodu ochronnego, jeden główny specjalista ds. udostępnienia parku, starszy księgowy, zastępca dyrektora i jeden robotnik gospodarczy.

³⁷ Robotnik gospodarczy.

³⁸ Aktywne metody ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie. Rola drapieźników w zachowaniu równowagi biologicznej w lasach (dwie osoby), „Edukatorzy dla klimatu” (jedna osoba), „Rola funduszu leśnego w rozwoju badań naukowych w parkach narodowych (dwie osoby), „Edukacja przyrodnicza w polskich parkach narodowych – nowe propozycje, nowi odbiorcy (jedna osoba) i „Arboreta i ogrody botaniczne w Polsce. Tradycja – Fundamenty – Wyzwania” (jedna osoba),

³⁹ Obowiązki płatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych – omówienia zmian i najważniejsze informacje na 2019 r. (dwie osoby), Zasady i sposoby prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej dla projektów finansowanych ze środków UE (dwie osoby), „Praktyczne aspekty zmian w podatkach VAT, CIT i PIT w 2019 r. (dwie osoby), „Akademia kadr 2019” (dwie osoby), „Szkolenie doskonalące dla funkcjonariuszy straży parku (dwie osoby), „Nowa ustawa prawo zamówień publicznych” (jedna osoba), „Planowanie przestrzenne w procesie inwestycyjnym” (jedna osoba), „Zmiany w podatku VAT 2019/2020” (dwie osoby), „Roczne rozliczenie PIT za 2019. Zmiany w PIT na lata 2019-2020” (dwie osoby), „Obowiązki płatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych – omówienia zmian i najważniejsze informacje na 2019 r” (dwie osoby), „Prowadzenie stron internetowych i komunikacja w mediach społecznościowych. Szkolenie dla pracowników parków narodowych (trzy osoby) i „Zarządzanie ruchem turystycznym na terenie parków narodowych” (dwie osoby).

- 2020 r. w jednej konferencji⁴⁰ i w pięciu szkoleniach⁴¹,
- 2021 r. w dwóch konferencjach⁴² i 10 szkoleniach⁴³,
- 2022 r. w ośmiu konferencjach⁴⁴ i 14 szkoleniach⁴⁵,
- 2023 r. (do 30 czerwca) w jednej konferencji⁴⁶ i ośmiu szkoleniach⁴⁷.

(akta kontroli str. 840-841, 987-990)

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) na podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników zaplanowano łącznie 72,2 tys. zł i wydatkowano 54,9 tys. zł, z tego: w 2019 r. zaplanowano 20,0 tys. zł a wydatkowano 17,9 tys. zł, w 2020 r. – zaplanowano 11,0 tys. zł a wydatkowano 9,2 tys. zł, w 2021 r. – zaplanowano 18,0 tys. zł a wydatkowano 9,8 tys. zł, w 2022 r. zaplanowano 10,3 tys. zł a wydatkowano 7,6 tys. zł i w 2023 r. (do 30 czerwca) zaplanowano 13,0 tys. zł a wydatkowano 10,5 tys. zł.

Przyczyną niepełnego wydatkowania środków zaplanowanych na podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników było m.in. odwołanie szkoleń stacjonarnych ze

⁴⁰ X Zjazd Ornitologów Pomorza (jedna osoba).

⁴¹ Nowy JPK – od 1 października 2020 – musisz się z nim zaprzyjaźnić, on-line” (pięć osób), „50 kroków do bezbłędnego postępowania wg nowej ustawy Pzp” (dwie osoby), Pracownicze Plany Kapitałowe – wszystko, co zatrudniony wiedzieć powinien (26 osób), „Warsztaty zamówień publicznych dla początkujących i średniozaawansowanych z uwzględnieniem nowego Prawa zamówień publicznych” (dwie osoby).

⁴² „Konferencja podatkowa” (dwie osoby) i „Konferencja Jubileuszowa z okazji 35-lecia Tatrzańskiego Parku Krajobrazowego, 30-lecia Zaborskiego Parku Krajobrazowego i 10-lecia Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie.

⁴³ „Akcja PIT w zakładach pracy – omówienie obowiązków płatnika z uwzględnieniem zmian przepisów oraz najnowszych interpretacji Ministerstwa Finansów. Nowe formularze podatkowe obowiązujące dla dochodów za 2020 r. oraz za 2021 r.” (jedna osoba), „Wybór podmiotu zarządzającego PPK zgodnie z Prawem zamówień publicznych – szacowanie wartości zamówienia, dobór trybu, umowy, dokumentowanie postępowania” (jedna osoba), „Prawidłowa gospodarka remontowa budynków i innych obiektów administracji publicznej – prowadzenie, dokumentowanie remontów i prac budowlanych, ekspertyzy, protokoły, konsekwencje nieprawidłowości” (jedna osoba), „Przeszkolenie uzupełniające dla Straży Parku w zakresie kontroli ruchu drogowego” (dwie osoby), „Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych w 2021 r.” (jedna osoba), „Praktyczne zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego oraz świadczeń w związku z Covid-19” (jedna osoba), „Zamówienia publiczne do 130 tys. zł w nowym Prawie zamówień publicznych – planowanie, opis przedmiotu zamówienia i szacowanie wartości, odpowiedzialność, regulaminy i sposób dokumentowania” (jedna osoba), „Urlopy i inne zwolnienia od pracy” (jedna osoba), „Płace od podstaw z uwzględnieniem najnowszych zmian” (jedna osoba) i „Bezpieczeństwo odwiedzających parki narodowe a ochrona przyrody” (dwie osoby).

⁴⁴ „Współczesne Zagadnienia Edukacji Leśnej Społeczeństwa” (jedna osoba), „Krajobraz. Doświadczam w pełni: konferencja pt. Doświadczenia krajobrazu. Oczekiwania- perspektywy –realia” (jedna osoba), „Połączeni dziedzictwem Łukomia” (dwie osoby), „Wilcza noc” (jedna osoba), „Konferencja podsumowująca realizację projektu „Powrót rysia do północno-zachodniej Polski” (dwie osoby), „Konferencja z okazji 25-lecia Parku Narodowego „Bory Tucholskie” (30 osób), „Seminarium na temat oddziaływania zwierząt dziko żyjących na środowisko i gospodarkę człowieka, strategii oraz potencjalnego zarządzania ich populacjami w kontekście malejącej akceptacji społecznej” (dwie osoby) i „Konferencja dot. zrównoważonego rozwoju i marki promocyjnej Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie” (dwie osoby).

⁴⁵ „Polski Ład – prawa i obowiązki płatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2022 r., akcja PIT za rok 2021 (PIT-11, PIT 4R, PIT 8 AR) oraz zmiany dotyczące pozyskiwania identyfikatora podatkowego dla obcokrajowców” (jedna osoba), „Rewolucyjne zmiany w zasiłkach z ubezpieczenia społecznego” (jedna osoba), „Udzielanie zamówień publicznych do wartości 130 000 zł w jednostkach administracji publicznej” (jedna osoba), „Warsztaty z zakresu prawa pracy” (jedna osoba), „Obowiązkowe okresowe kontrole budynków i innych obiektów administracji publicznej” (jedna osoba), „Nowy Ład i nowelizacja VAT – Parki Narodowe” (jedna osoba), „Wybrane aspekty prawne planowania i zagospodarowania przestrzennego istotne w działalności parków narodowych” (dwie osoby), „Warsztaty GIS w Karkonoskim Parku Narodowym” (dwie osoby), „Warsztaty z zakresu nowego rozporządzenia dot. IGO -inwazyjnych gatunków obcych” (jedna osoba), „Szkolenie dotyczące korzystania z modułu użytkownika zewnętrznego w aplikacji SI MGSP” (dwie osoby), „Warsztaty – prezentacja systemu SatMonitor dla Drawieńskiego Parku Narodowego” (dwie osoby), „Warsztaty dla grupy roboczej w sprawie metodyk określania liczebności gatunków zwierząt chronionych w ramach sieci Natura 2000” (jedna osoba), „Szkolenie z przeciwdziałania Afrykańskiemu Pomorowi Świń” (jedna osoba), „Warsztaty - Nowoczesne technologie w edukacji przyrodniczej na terenie polskich parków narodowych” (dwie osoby),

⁴⁶ „40 lat ochrony strefowej w lasach” (jedna osoba).

⁴⁷ „Rozliczenie roczne 2022 oraz nowelizacja przepisów prawa podatkowego VAT. CIT, PIT 2023” (dwie osoby), „Terenowa edukacja przyrodnicza dzieci” (dwie osoby), „Szkolenie z kierowania ruchem drogowym” (cztery osoby), „Wybrane zagadnienia Prawa zamówień publicznych istotne w praktyce Parku Narodowego „Bory Tucholskie” (pięć osób), „Zmiany Kodeksu pracy w zakresie pracy zdalnej” (jedna osoba), „Dyrektiva WORK LIFE BALANCE oraz Dyrektywa w sprawie przejrzystych warunków dotyczących zatrudnienia” (jedna osoba), „Pracodawcy w obliczu zmian w Kodeksie pracy w 2023 roku, zwiększających elastyczność życia zawodowego oraz wzmacniających stabilność zatrudnienia” (jedna osoba) i „Szkolenie z dyscypliny finansów publicznych” (dwie osoby).

względu na epidemię koronawirusa oraz zmiana formy prowadzenia szkoleń ze stacjonarnych na szkolenia on-line.

(akta kontroli str. 839, 1250)

1.5. W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) w PNBT podmioty zewnętrzne przeprowadziły łącznie 23 kontrole, z tego:

- trzy – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dwie kontrole w 2019 r., jedną w 2021 r.),
- sześć – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Chojnicach (po jednej w 2019r., w 2020 r., w 2021 r., i 2023 r. (do 30 czerwca) i dwie w 2022 r.),
- cztery – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu (po jednej w 2019 r., w 2020 r., w 2021 r. i w 2022 r.),
- cztery – Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Chojnicach (po jednej w 2020 r., w 2021 r., w 2022 r. i w 2023 r. (do 30 czerwca),
- po jednej : Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy (w 2021 r.), Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku (w 2022 r.) Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Chojnicach (w 2021 r.), Archiwum Państwowe w Bydgoszczy (w 2019 r.) , Biuro Nadleśnictwa Leśnego w Warszawie (w 2022 r.), Ministerstwo Klimatu i Środowiska Departament Spraw Obronnych, Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa (w 2023 r.)

Wszystkie zalecenia pokontrolne sformułowane po przeprowadzonych kontrolach zostały zrealizowane.

(akta kontroli str. 1118-1123, 1241-1248)

1.6. W latach 2019 - 2023 (do 30 czerwca) w Parku osiągnięto przychody w łącznej kwocie 34 983,9 tys. zł, z tego: 7335,3 tys. zł w 2019 r., 9115,1 tys. zł w 2020 r., 6765,1 tys. zł w 2021 r., 5728,6 tys. zł w 2022 r. i 6039,8 tys. zł do 30 czerwca 2023 r. Struktura przychodów Parku przedstawiała się następująco:

- 1) Środki otrzymane z budżetu państwa: 3181,5 tys. zł (43,4% przychodów ogółem) w 2019 r., 3577,9 tys. zł (tj. 39,3%) w 2020 r., 3298,0 tys. zł (tj. 48,8%) w 2021 r., 4510,0 tys. zł (tj. 78,7%) w 2022 r. i 4660,0 tys. zł (tj. 77,2%) do 30 czerwca 2023 r.
- 2) Przychody własne: 502,0 tys. zł (6,8% przychodów ogółem), 552,5 tys. zł (tj. 6,1%) w 2020 r., 545,8 tys. zł (tj. 8,1%) 720,5 tys. zł (tj. 12,6%) i 567,3 tys. zł (tj. 9,4%) do 30 czerwca 2023 r.,
- 3) Pozostałe przychody: 3,8 tys. zł w 2020 r. (tj. 0,04% przychodów ogółem), 0,3 tys. zł (tj. 0,04%) w 2021 r., 43,9 tys. zł (tj. 0,8%) w 2022 r.,
- 4) Dotacje:
 - a. 3651,8 tys. zł (tj. 49,8 % przychodów ogółem) w 2019 r., z tego: 619,0 tys. zł z Funduszu leśnego, 2911,0 tys. zł dotacje z NFOŚiGW, 121,8 tys. zł stanowiły dopłaty do gruntów w ramach programów rolno-środowiskowych,
 - b. 4980,9 tys. zł (tj. 54,6% przychodów ogółem) w 2020 r., z tego: 900,6 tys. zł z Funduszu leśnego, 3971,7 tys. zł z NFOŚiGW, 38,7 tys. zł z WFOŚiGW⁴⁸ i 69,9 tys. zł stanowiły dopłaty do gruntów w ramach programów rolno-środowiskowych,
 - c. 2921,0 tys. zł (tj. 43,2% przychodów ogółem) w 2021 r., z tego: 397,6 tys. zł z Funduszu leśnego, 2386,0 tys. zł z NFOŚiGW 19,0 tys. zł z WFOŚiGW i 118,4 tys. zł stanowiły dopłaty do gruntów w ramach programów rolno-środowiskowych,

⁴⁸ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

- d. 454,2 tys. zł (tj. 7,9% przychodów ogółem) w 2022 r., z tego: 370,4 tys. zł z Funduszu leśnego, i 83,8 tys. zł stanowiły dopłaty do gruntów w ramach programów rolno-środowiskowych,
- e. 812,5 tys. zł (tj. 13,5% przychodów ogółem) do 30 czerwca 2023 r., z tego: 789,9 tys. zł z Funduszu leśnego, i 22,6 tys. zł stanowiły dopłaty do gruntów w ramach programów rolno-środowiskowych.

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) przychody własne Parku wyniosły: 502,0 tys. zł w 2019 r., 552,0 tys. zł w 2020 r., 542,1 tys. zł w 2021 r., 720,5 tys. zł i 567,3 tys. zł do 30 czerwca 2023 r.

Wpływy z poszczególnych tytułów w kwocie osiągniętych przychodów ogółem w badanych latach przedstawiały się następująco:

- opłaty za wstęp do parku narodowego lub niektóre jego obszary⁴⁹: 1,9% (9,4 tys. zł) w 2019 r., 2,2% (12,3 tys. zł) w 2020 r. 2,7% (14,5 tys. zł) w 2021 r., 2,6% (19,0 tys. zł) w 2022 r. i 2,3 % (13,0 tys. zł) do 30 czerwca 2023 r.,
- dzierżawa, najem lub użytkowanie nieruchomości⁵⁰: 1,5% (7,3 tys. zł) w 2019 r., po 1,8% w 2020 r. i 2021 r. (odpowiedni: 9,7 tys. zł i 9,9 tys. zł), 1,7% (12,6 tys. zł) w 2022 r. i 0,8% (4,7 tys. zł) do 30 czerwca 2023 r.,
- sprzedaż produktów uzyskiwanych w ramach realizacji zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych: 91,3% (458,4 tys. zł) w 2019 r.⁵¹, 91,0% (502,6 tys. zł) w 2020 r.⁵², 89,6% (485,8 tys. zł) w 2021 r.⁵³, 85,3% (614,7 tys. zł) w 2022 r.⁵⁴ i 88,9% (504,5 tys. zł) do 30 czerwca 2023 r.⁵⁵
- sprzedaż materiałów edukacyjnych, informacyjnych i naukowych: 0,9% (4,3 tys. zł) w 2019 r., 0,8% (4,3 tys. zł), 1,5% (8,4 tys. zł) w 2021 r., 0,8% (5,7 tys. zł) w 2022 r., 0,3% (1,7 tys. zł) do 30 czerwca 2023 r.,
- sprzedaż składników rzeczowych majątku ruchomego: 0,1% (0,7 tys. zł) w 2019 r., 0,8% (4,6 tys. zł) w 2020 r., 0,2% (0,9 tys. zł) w 2020 r., 0,04% (0,3 tys. zł) w 2022 r. i 0,02% (0,1 tys. zł) do 30 czerwca 2023 r.,
- inne przychody: 4,4% (21,9 tys. zł) w 2019 r.⁵⁶, 3,4% (19,0 tys. zł) w 2020 r.⁵⁷, 4,2% (22,6 tys. zł) w 2021 r.⁵⁸, 9,5% (68,2 tys. zł) w 2022 r.⁵⁹ i 7,6% (43,3 tys. zł) do 30 czerwca 2023 r.⁶⁰.

(akta kontroli str. 479-499)

⁴⁹ Sprzedaż biletów wstępu do parku.

⁵⁰ Wynajem mieszkania i pokoju gościnnego.

⁵¹ Z tego: 437,7 tys. zł – sprzedaż drewna, 3,2 tys. zł – sprzedaż zwierzyny i 17,6 tys. zł – sprzedaż ryb.

⁵² Z tego: 484,8 tys. zł – sprzedaż drewna, 2,7 tys. zł – sprzedaż zwierzyny i 15,1 tys. zł – sprzedaż ryb.

⁵³ Z tego: 474,3 tys. zł – sprzedaż drewna i 11,5 tys. zł – sprzedaż ryb.

⁵⁴ Z tego: 595,1 tys. zł – sprzedaż drewna i 19,6 tys. zł – sprzedaż ryb.

⁵⁵ Sprzedaż drewna.

⁵⁶ Z tego: 6,0 tys. zł - wypożyczenie rowerów, 0,8 tys. zł - usługi przewodnika, 0,5 tys. zł - udostępnianie Turystycznej Bazy Edukacyjnej, 0,2 tys. zł – organizacja ogniska, 2,1 tys. zł refaktury (media, telefony), 0,8 tys. zł darowizny na rzecz ochrony przyrody, 4,3 tys. zł – odsetki od depozytów u Ministra Finansów (over night),

⁵⁷ Z tego: 7,6 tys. zł – zezwolenia wędkarskie, 0,1 tys. zł - usługi przewodnika, 5,0 tys. zł - zwrot podatku dochodowego od osób prawnych, 0,1 tys. zł – zwrot składki OC, 3,3 tys. zł refaktury (media, telefony), 1,7 tys. zł darowizny na rzecz ochrony przyrody, 1,2 tys. zł – odsetki od depozytów u Ministra Finansów (over night),

⁵⁸ Z tego: 5,4 tys. zł – zezwolenia wędkarskie, 6,1 tys. zł, 6,1 tys. zł – wypożyczenie rowerów, 0,2 tys. zł – organizacja ogniska, 1,3 tys. zł – usługi przewodnika, 0,6 tys. zł - udostępnianie Turystycznej Bazy Edukacyjnej, 1,0 tys. zł – wynajem środków transportu, 5,4 tys. zł – refaktury (media, telefony), 0,7 tys. zł – darowizny na rzecz ochrony przyrody, 1,2, tys. zł odsetki od depozytów u Ministra Finansów (over night),

⁵⁹ Z tego: 7,6 tys. zł – zezwolenia wędkarskie, 4,5 tys. zł – wypożyczenie rowerów, 0,8 tys. zł – organizacja ogniska, 1,0 tys. zł – usługi przewodnika, 0,5 tys. zł – udostępnianie Turystycznej Bazy Edukacyjnej, 0,3 tys. zł – wynajem środków transportu, 10,1 tys. zł – refaktury (media, telefony), 0,1 tys. zł – darowizny na rzecz ochrony przyrody, 43,4 tys. zł – odsetki (43,3 tys. zł – od depozytów u Ministra Finansów over night i 0,1 tys. zł od dopłat Agencji Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa).

⁶⁰ Z tego: 2,3 tys. zł – zezwolenia wędkarskie, 0,3 tys. zł – wypożyczenie rowerów, 1,0 tys. zł organizacja ogniska, 0,2 tys. zł – udostępnienie Terenowej Bazy Edukacyjnej, 0,2 tys. zł – wynajem środków transportu, 8,8 tys. zł – refaktury (media, telefony), 0,1 tys. zł – darowizny na rzecz ochrony przyrody i 01 tys. zł – odsetki.

W badanych latach Park nie osiągnął wpływów z tytułu: wynajmu pomieszczeń, z prowadzenia działalności rolniczej, udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, opłat za udostępnianie informacji o zasobach przyrodniczych, kulturowych i kartograficznych oraz wpływów z nawiązek orzeczonych wobec sprawców skazanych za wykroczenia przeciwko środowisku.

(akta kontroli str. 480, 484, 489, 493, 497)

W badanych latach w Parku poniesiono koszty w łącznej kwocie: 34 448,0 tys. zł, z tego: 7865,8 tys. zł w 2019 r., 9514,4 tys. zł w 2020 r., 7122,9 tys. zł w 2021 r., 6984,1 tys. zł w 2022 r. i 2960,8 tys. zł do 30 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str. 479-499)

Struktura kosztów Parku w badanych latach przedstawiała się następująco:

- 2019 r.: 27,5% (2158,5 tys. zł) stanowiły koszty wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń, 7,4% (579,3 tys. zł) – koszty zakupu towarów i usług, 45,2% (3552,2 tys. zł) – wydatki majątkowe i 20% (1575,8 tys. zł) – inne koszty⁶¹,
- 2020 r.: 25,0% (2381,7 tys. zł) – wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, 6,2% (592,9 tys. zł) – zakup towarów i usług, 52,1% (4958,2 tys. zł) – wydatki majątkowe i 16,6% (1581,6 tys. zł) – inne koszty⁶²,
- 2021 r.: 33,3% (2374,9 tys. zł) – wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, 9,3% (659,6 tys. zł) – zakup towarów i usług, 41,6% (2965,7 tys. zł) – wydatki majątkowe i 15,8% (1122,7 tys. zł) – inne koszty⁶³,
- 2022 r.: 50,4% (3520,5 tys. zł) – wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, 17,0% (1186,1 tys. zł) – zakup towarów i usług, 5,2% (360,9 tys. zł) – wydatki majątkowe, 27,4% (1916,6 tys. zł) – inne koszty⁶⁴,
- 2023 r. (do 30 czerwca): 51,7% (1530,2 tys. zł) – wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, 20,5% (606,4 tys. zł) – zakup towarów i usług i 27,8% (823,5 tys. zł) – inne koszty⁶⁵.

(akta kontroli str. 485-486, 490-491, 494-495, 498-499)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Parku w badanym zakresie. Struktura organizacyjna oraz zakresy obowiązków pracowników były dostosowane do celów i zadań związanych z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami. Zadania związane z ochroną przyrody zostały powierzone pracownikom posiadającym odpowiednie przygotowanie zawodowe, a systematycznie podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych zapewniało prawidłowe, skuteczne i efektywne realizowanie powierzonych zadań.

W jednostce zrealizowano wszystkie zalecenia po kontrolach przeprowadzonych przez podmioty zewnętrzne.

⁶¹ Z tego: 511,6 tys. zł – amortyzacja, 108,9 tys. zł – świadczenia na rzecz osób fizycznych, 76,9 tys. zł – podatki i opłaty, 259,4 tys. zł – pozostałe koszty i 619,0 tys. zł – koszty realizacji zadań.

⁶² Z tego: 493,6 tys. zł amortyzacja, 79,3 tys. zł świadczenia na rzecz osób fizycznych, 78,1 tys. zł podatki i opłaty, 186,2 tys. zł pozostałe koszty i 744,3 tys. zł koszty realizacji zadań.

⁶³ Z tego: 459,0 tys. zł amortyzacja, 97,5 tys. zł świadczenia na rzecz osób fizycznych, 79,2 tys. zł podatki i opłaty, 184,3 tys. zł pozostałe koszty i 302,7 tys. zł koszty realizacji zadań.

⁶⁴ Z tego: 1062,0 tys. zł amortyzacja, 112,6 tys. zł świadczenia na rzecz osób fizycznych, 85,6 tys. zł podatki i opłaty, 250,9 tys. zł pozostałe koszty i 405,4 tys. zł koszty realizacji zadań.

⁶⁵ Z tego: 550,5 tys. zł amortyzacja, 49,6 tys. zł świadczenia na rzecz osób fizycznych, 65,2 tys. zł podatki i opłaty i 158,2 tys. zł pozostałe koszty.

2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami

Opis stanu faktycznego

2.1. Projekt Planu został przekazany do Ministerstwa właściwego ds. środowiska 23 sierpnia 2007 r. Plan Ochrony (obowiązujący od 13 stycznia 2009 roku przez okres 20 lat) ustanowiono Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2008 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego „Bory Tucholskie”⁶⁶.

(akta kontroli str. 52-83, 1260)

2.2. Dokumentacja związana z opracowaniem Planu ochrony dla PNBT obejmowała: „Ogólne warunki sporządzania operatów do Planu Ochrony Parku Narodowego Bory Tucholskie”, „Operat generalny” z załącznikiem, „Operat biogeochemii krajobrazu i zasobów wodnych” z załącznikami, „Operat ochrony ekosystemów wodnych” z załącznikami, „Operat kształtowania drzewostanów” (trzy tomy z opracowaniem geodezyjno-kartograficznym), „Operat glebowo-siedliskowy” (trzy tomy z opracowaniem geodezyjno-kartograficznym), dokumentację fotograficzną opracowania glebowo-siedliskowego, „Operat ochrony szaty roślinnej (dwa tomy z załącznikami), „Operat ochrony fauny Parku Narodowego Bory Tucholskie”. „Operat ochrony walorów kulturowych”, „Operat zagospodarowania przestrzennego i turystycznego”, bazy danych⁶⁷ oraz materiały kartograficzne dla poszczególnych operatów ochronnych.

(akta kontroli str. 26-31, 144-146)

Dyrektor wyjaśnił, że zakres prac i materiałów oraz ich szczegółowość na potrzeby opracowania planu ochrony został precyzyjnie określony w specyfikacji istotnych warunkach zamówienia. W skład zespołu naukowców wybranych przez generalnego wykonawcę do opracowania poszczególnych zagadnień wchodziłi specjaliści z różnych dziedzin mający wieloletnie doświadczenie w interpretacji zależności występujących w środowisku przyrodniczym. Ich wiedza pozwoliła na wyjaśnienie wszelkich problemów i zdaniem Dyrektora nie było potrzeby na wykonanie dodatkowych ekspertyz.

(akta kontroli str. 1260-1261)

2.2.1. W planie ochrony określono następującą liczbę działań ochronnych: trzy na obszarze ochrony ścisłej, trzy (na które składały się odpowiednio siedem, cztery i cztery poddziałania) na obszarze ochrony czynnej i dziewięć na obszarze ochrony krajobrazowej. Poddane badaniu sześć poddziałań na obszarze ochrony czynnej wykazało, że dla każdego z nich określono sposób i zakres ich wykonania i każde z nich posiadało swoje odzwierciedlenie w specjalistycznych opracowaniach wykonanych na potrzeby opracowania planu.

(akta kontroli str. 69, 1424-1428)

2.2.2. Poddane badaniu sześć z 11 zidentyfikowanych w Planie ochrony istniejących zagrożeń wewnętrznych dla obszaru Parku oraz zaplanowanych dla nich zadań ochronnych wykazało, że dla wszystkich z nich określono sposoby ich eliminacji, ograniczenia zagrożeń i ich skutków.

(akta kontroli str. 64-65, 141-143, 1421-1423)

2.3. Dyrektor wydawał zarządzenia dotyczące funkcjonowania PNBT, w tym określające sposoby udostępniania Parku. Przykładowo w okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące zarządzenia:

⁶⁶ Dz. U. Nr 230 poz. 1545

⁶⁷ Bazy danych przestrzennych Planu Ochrony PNBT (cztery dyski CD), dane źródłowe operatów szczegółowych (pięć dysków CD), materiały analogowe operatu planistycznego, dokumentację tekstową (założenia systemu informacji geograficznej Parku oraz instrukcje obsługi baz danych).

- Nr 7/12 z 2 stycznia 2012 r. w sprawie zasad udostępniania PNBT do filmowania i fotografowania,
- Nr 38/12 z 18 października 2012 r. w sprawie obowiązku kontroli pozycji cięć i pozyskiwanego drewna w Parku Narodowym „Bory Tucholskie”,
- Nr 15/13 z 9 września 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad wykonywania odstrzałów redukcyjnych zwierzyny łownej na terenie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”,
- Nr 14/19 z 13 maja 2019 r. w sprawie regulaminu udostępniania PN „Bory Tucholskie” do badań naukowych,
- Nr 16/19 z 21 maja 2019 r. w sprawie ustalenia cen na sprzedaż ryb odłowionych w ramach prowadzonych zabiegów ochronnych w wodach położonych na terenie PNBT,
- Nr 28/19 z 6 listopada 2019 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu zwiedzania i korzystania z PN „Bory Tucholskie”,
- Nr 16/20 z 1 lipca 2020 r. w sprawie zasad planowania zabiegów ochronnych oraz obiegu dokumentów w ekosystemach leśnych PN „Bory Tucholskie”,
- Nr 4/22 z 21 marca 2022 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu,
- Nr 12/22 z 15 maja 2022 r. w sprawie ustalenia cen na sprzedaż ryb odłowionych w ramach prowadzonych zabiegów ochronnych w wodach położonych na terenie PNBT,
- Nr 13/22 W sprawie cen detalicznych na sprzedaż drewna pozyskanego w ramach zabiegów ochronnych w ekosystemach leśnych na terenie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”,
- Nr 19/22 z 19 września 2022 r. w sprawie udostępniania jezior Parku Narodowego „Bory Tucholskie” dla amatorskiego połowu ryb,
- Nr 20/22 z 19 września 2022 r. w sprawie udostępnienia Parku dla edukacji i turystyki,
- Nr 1/23 z 22 lutego 2023 r. w sprawie ustalenia opłat za wstęp do Parku Narodowego „Bory Tucholskie”,
- Nr 3/23 z 15 marca 2023 r. w sprawie zasad pełnienia dyżurów przeciwpożarowych oraz instrukcji Punktu Alarmowo-Dyspozycyjnego w PNBT,
- Nr 4/23 z 15 marca 2023 r. w sprawie wprowadzenia „Sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru lasu w PNBT”,
- Nr 7/23 z 20 kwietnia 2023 r. w sprawie regulaminu korzystania z cumowiska łodzi wędkarskich w Bachorzu.

W PNBT obowiązywały również zarządzenia Dyrektora określające m.in. zasady udzielania zamówień publicznych, wprowadzające regulamin organizacyjny.

(akta kontroli str. 1429-1440)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Parku w badanym zakresie. W Parku obowiązywał „Plan ochrony dla Parku Narodowego Bory Tucholskie” ustanowiony w 2008 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska sporządzony na podstawie specjalistycznych opracowań wykonanych na potrzeby jego utworzenia. Funkcjonowanie PNBT, w tym sposoby udostępniania obszaru Parku określono zarządzeniami Dyrektora.

3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku.

Opis stanu faktycznego

3.1. Powierzchnia PNBT wykazana w planie ochrony była zgodna z danymi zawartymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie wcześniejszym nie zostało wydane rozporządzenie w sprawie parku narodowego, w którym przebieg jego granic zostałby opisany za pomocą współrzędnych punktów załamania.

(akta kontroli str. 14-15, 62, 473, 974)

3.2. Dyrektor sprawował nadzór nad następującymi obszarami Natura 2000, pokrywającymi się powierzchniowo z terenem Parku:

- obszar specjalnej ochrony (OSO) „Wielki Sandr Brdy” (PLB220001) o powierzchni 37106,2 ha (obejmujący obszar całego Parku),
- obszar mający znaczenie dla wspólnoty (OZW) „Sandr Brdy” (PLH220026) o powierzchni 7492,6 ha (obejmujący obszar całego Parku),

Dla ww. obszarów obowiązywały plany zadań ochronnych ujęte w zarządzeniach Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia:

- 19 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy PLH20026⁶⁸,
- 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wielki Sandr Brdy PLB220001⁶⁹.

(akta kontroli str. 634, 681, 758, 831)

Realizowane przez Park działania ochronne na obszarze objętym ochroną ścisłą obejmowały: przyżyciowe odłowy kontrolne oraz monitoring stanu wód powierzchniowych i warunków fizykochemicznych jezior, ochronę przeciwpożarową i ochronę rzadkich roślin i zagrożonych wyginięciem gatunków.

Ponadto w ramach realizacji PZO Natura 2000 - Wielki Sandr Brdy, Park działanie ochronne - wyłączenie siedlisk bagiennych 91E0⁷⁰ i 91D0⁷¹ z wszelkich sposobów użytkowania, ujęte zostało w Planie Zadań Ochronnych Natura 2000 – Wielki Sandr Brdy działanie ochronne dla puchacza

Zadania wykonywane były przez pracowników Parku.

(akta kontroli str. 1398-1417)

Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej polegające na umożliwieniu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych, w tym procesów regeneracji, sukcesji i unaturalniania ich systemów realizowano w ekosystemach leśnych i nieleśnych ekosystemach lądowych.

Przykładowymi działaniami były:

- regulacja zagęszczenia drzewostanów - polegające na wycinaniu drzew niepożądanych w jednogatunkowych drzewostanach sosnowych o pełnym lub umiarkowanym zwarciu. Łączna powierzchnia zabiegu wyniosła: 96,52 ha w 2019 r., 10,66 ha w 2020 r., 127,29 ha w 2021 r., 89,60 ha w 2022 r., 107,81 ha w 2023 r. (do 30 czerwca).
- dosadzanie drzew w drzewostanach starszych (dolesienia luk) - zabieg polegający na oczyszczeniu powierzchni luki z złomów i wywrotów oraz:

⁶⁸ Dz. Urz. Woj. Pom. z 2014 r. poz. 4493

⁶⁹ Dz. Urz. Woj. Pom. z 2015 r. poz. 1142

⁷⁰ Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe).

⁷¹ Bory i lasy bagienne

- sadzenie brzozy na powierzchni 0,06 ha oraz przygotowanie gleby pod naturalny obsiew boczny sosny na powierzchni 0,18 ha. Powierzchnia zabiegów w 2019 r. wyniosła 0,24 ha,
- sadzenie brzozy na powierzchni 0,19 ha, sadzenie brzozy, olszy szarej i jarzębu karczowanie pniaków, wykonanie orki pełnej, na powierzchni 0,50 ha. Powierzchnia zabiegów w 2020 r. wyniosła 0,69 ha
- przygotowanie gleby poprzez wykonanie talerzy, sadzenie brzozy brodawkowatej w jamkę. Powierzchnia zabiegów w 2021 r. wyniosła 0,23 ha.
- przygotowanie gleby poprzez wykonanie talerzy, sadzenie dębu bezszypułkowego, brzozy brodawkowatej, lipy drobnolistnej w jamkę. Powierzchnia zabiegu w 2022 r. wyniosła 1,20 ha,

Na 2023 r. zaplanowano dolesienie luki na powierzchni 1,20 ha oraz wprowadzenie 4700 szt. sadzonek.

(akta kontroli str. 1398-1417)

W poszczególnych latach objętych kontrolą na obszarze PNBT realizowano: 18 działań w 2019 r., 15 w 2020 r., 17 w 2021 r., 15 w 2020 r. i 13 do 30 czerwca 2023 r. (z tego: działania realizowane na obszarach objętych obszarem Natura 2000 wyniosła: dziewięć w 2019 r., po 10 w latach 2020-2023).

(akta kontroli str. 1398-1417)

Działania realizowane na obszarze Parku przez podmioty zewnętrzne wyniosła: osiem w 2019 r., po siedem w 2020 r. i 2021 r., sześć w 2022 r. i dwa w 2023 r. (do 30 czerwca). Park weryfikował wykonanie działań zleconych podmiotom zewnętrznym na podstawie protokołów odbioru.

(akta kontroli str. 1398-1417)

W Parku ochrona krajobrazowa dopuszczała ograniczone użytkowanie gospodarcze na gruntach rolnych oraz terenach służących obsłudze realizacji celów ochronnych Parku Narodowego. W każdym z badanych lat w ramach ochrony krajobrazowej realizowano cztery działania ujęte w Planie ochrony, z których dwa ujęte były również w Planach Zadań Ochronnych – Natura 2000. Zadania były realizowane przez pracowników Parku.

Przykładowymi działaniami było:

- usuwanie nalotów drzew i krzewów z powierzchni gruntów ornych polegające na mechanicznym koszeniu powierzchni gruntów ornych (wokół parkingu i obszaru rekreacyjnego), w celu zapobiegania ewentualnemu rozprzestrzenianiu się ekspansywnych gatunków obcych. Powierzchnia zabiegu w każdym z badanych lat wyniosła 0,5 ha,
- przeciwdziałanie sukcesji i utrzymanie różnorodności biologicznej poprzez rozsiewanie nawozów mineralnych na wybranych powierzchniach łąk i pastwisk. Powierzchnia przeprowadzanych zabiegów wyniosła: po 24 ha w każdym z lat 2019-2022 i 25,64 ha w 2023 r.

(akta kontroli str. 1398-1417)

Na obszarze Parku występuje jedna działka ewidencyjna⁷² stanowiąca własność prywatną, objęta ochroną krajobrazową, a jej powierzchnia wynosi 1,81 ha. Jest to zarastające jezioro sklasyfikowane w ewidencji gruntów jako nieużytek. W planie ochrony w stosunku do tej działki nie określono działań ochronnych. Właściciel nie prowadził na tej działce żadnej działalności i na właścicielu przedmiotowej działki nie ciążyły żadne obowiązki.

(akta kontroli str. 1087)

⁷² Działka położona jest w obrębie Swornegacie (Nr 1178)

Dyrektor wyjaśnił, że: działka stanowi własność prywatną i figuruje w ewidencji gruntów jako nieużytek, a faktycznie jest to zarastające jezioro o powierzchni 1,81 ha. W czasie opracowywania materiałów na potrzeby planu ochrony właściciel Parku nie wyraził zgody na przeprowadzenie badań i z tego powodu w planie ochrony nie określono dla tej powierzchni zabiegów ochronnych. Oceny stanu jeziora jako siedliska przyrodniczego o kodzie 3110-jeziora lobeliowe dokonano w 2011 r. w ramach Programu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy.

(akta kontroli str. 1261)

W okresie objętym kontrolą nie realizowano wykupu gruntów. Na terenie Parku nie było ofert właścicieli dotyczących wykupu gruntów.

(akta kontroli str. 1087)

Dyrektor wyjaśnił, że: działki, dla których w PZO dla obszarów Natura 2000 Sandr Brdy wskazano konieczność wykupu stanowią własność prywatną i nie znajdują się w granicach Parku ponieważ ich właściciele nie wyrazili na to zgody, a wykup gruntów dotyczy tylko tych działek położonych w jego granicach. Park planuje podjęcie starań o włączenie tych działek w granice Parku w trakcie opracowywania projektu nowego planu ochrony (w latach 2025-2028).

(akta kontroli str. 1261)

Na terenie Parku zidentyfikowano następujące gatunki obce: czeremchę amerykańską, dąb czerwony, jesion pensylwański, łubin trwały, niecierpek drobnokwiatowy (rozprzestrzeniający się wzdłuż cieków wodnych i dróg), różę pomarszczoną, robinie akacjową, śnieguliczkę białą. Do gatunków potencjalnie zagrażających siedliskom Parku i występujących w jego otulinie, zaliczono: niecierpka gruczołowatego, przegorzan kulisty, kolczurkę klapowaną, słonecznika bulwiastego oraz sumaka octowca. Zidentyfikowano również inwazyjne gatunki zwierząt takie jak: norka amerykańska, jenot czy rak pręgowany.

W działaniach ochronnych Parku, w stosunku do zidentyfikowanych w Parku inwazyjnych gatunków obcych określono sposoby i zakres wykonania ich eliminacji.

Przykładowo:

- czeremchy amerykańskiej – zabiegi polegały na ręcznym oczyszczaniu każdego pędu (przyciętego w latach ubiegłych na wysokość 1 m) z tegorocznych pączków i pędów, w przypadku egzemplarzy niższych niż 1 m ręcznie wrywano całe osobniki wraz z korzeniami.
- w poszczególnych latach zabiegi wykonywano na łącznej powierzchni: 3,47 ha w 2019 r., 1,75 ha w 2020 r., 6,81 ha w 2021 r., 8,96 ha, a w 2023 r. prace zaplanowano na II półrocze. Działania były wykonywane każdego roku przez podmiot zewnętrzny a ich wykonanie potwierdzone zostało protokołami odbioru.
- niecierpka drobnokwiatowego - zabieg wykonywany poprzez ręczne wrywanie roślin przed lub w początkach kwitnienia z powierzchni. W każdym z badanych lat działanie przeprowadzono na powierzchni ok. 7,67ha. Eliminację gatunku wykonywali pracownicy Parku

(akta kontroli str. 1305-1325, 1398-1417)

W celu eliminacji obcych gatunków inwazyjnych zwierząt, zagrażających faunie występującej na obszarze Parku (jenot, norka amerykańska), dokonywano odstrzałów redukcyjnych i odłowów w pułapki żywołowne⁷³. W 2021 r. i w 2022 r. odstrzelono po jednym jenocie, w 2023 r. (do 30 czerwca) nie prowadzono redukcji zwierząt.

(akta kontroli str. 513, 648, 689-690, 769-770, 1398-1417)

⁷³ Odstrzały dokonywano na podstawie Zarządzenia Dyrektora nr 15/13 z dnia 09.09.2013 w sprawie szczegółowych zasad wykonywania odstrzałów redukcyjnych zwierzyny łownej na terenie PN "Bory Tucholskie"

3.3. Obszar Parku został udostępniony w następujących celach:

- naukowych – obszar całego Parku – na podstawie karty badań opiniowanych przez Radę Naukową Parku i zatwierdzoną przez Dyrektora, maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie określono na 25 osób,
- edukacyjnych:
 - o cztery ścieżki dydaktyczne i jedną salę dydaktyczną w celu przeprowadzania zajęć dydaktycznych w zakresie uzgodnionym z Dyrektorem, maksymalną liczbę osób ustalono na 25 dla każdej z nich,
 - o Centrum Edukacji Przyrodniczej w Chocińskim Młynie udostępnione w celu przeprowadzania zajęć dydaktycznych, zielonych szkół, warsztatów, konferencji i seminariów, badań naukowych i jako baza noclegowa, maksymalną liczbę osób określono na 300,
 - o Terenową Bazę Edukacyjną w Bachorzu – udostępnianą w ramach terenowych zajęć edukacyjnych, maksymalną liczbę osób określono na 50,
- kulturowych:
 - o Chociński Młyn – w celu udostępniania prezentacji kulturowych i zagrody pokazowej (chów lokalnych ras zwierząt gospodarskich i uprawa starych roślin użytkowych),
 - o Muzeum Przyrodnicze – udostępnianie sal muzealnych,
- turystycznych:
 - o dwa szlaki rowerowe (niebieski i czarny, po których można było poruszać się przez cały rok od świtu do zmierzchu. Grupy zorganizowane zobowiązane były do poruszania się z przewodnikiem, dopuszczono również turystykę indywidualną bez przewodnika. Maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w jednym miejscu określono na 30 osób,
 - o pięć szlaków pieszych (zielony, czerwony, niebieski, czarny i żółty), na których określono takie same zasady poruszania się jak w przypadku szlaków rowerowych, umożliwiono również poruszanie się na nartach biegowych,
 - o Terenowa baza edukacyjna w Bachorzy, gdzie udostępniono 50 miejsc parkingowych,
 - o Dwa punkty informacji turystycznej z maksymalną liczbą osób przebywających określoną na 10 osób,
 - o Osiem oddziałów Parku gdzie udostępniono 300 miejsc postoju pojazdów,
- rekreacyjnych:
 - o Chociński Młyn – cumowisko kajaków dla 50 osób,
 - o Bachorze – obszar rekreacyjno-turystyczny dla 50 osób,
 - o Droga „Pilska” na odcinku Bachorze-Ownik – trasa konna z maksymalną liczbą osób mogących przebywać w jednym miejscu określoną na 10.
- sportowych – siedem jezior, na których umożliwiono połów ryb z brzegu z wyłączeniem metody spinningowej. Wędkowanie dozwolono w wyznaczonych strefach od 1 marca do 31 października. Maksymalną liczbę osób mogących wędkować określono dla każdego z jezior (od 14 do 20).

(akta kontroli str. 81-86, 1445-1446)

Dyrektor wyjaśnił, że: w Parku nie wprowadzono systemu szacowania wpływu turystyki na stan ochrony przyrody. Analiza taka była wykonywana w ramach prac nad planem ochrony. W Planie ochrony zaplanowano sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków związanych z wpływem turystyki na stan przyrody.

Prowadzone przez Park w tym zakresie działania ochronne polegały na: ukierunkowaniu ruchu turystycznego, ograniczeniu turystyki popytowej i budowę infrastruktury edukacyjnej w Chocińskim Młynie.

Analizę wpływu turystyki na stan przyrody zaplanowano jako element tworzenia nowego planu ochrony (na lata 2025-2028).

(akta kontroli str. 1218)

W latach objętych kontrolą nie wystąpiły przypadki udzielenia, na podst. art. 15 ust. 3 pkt 1 uoop, zezwolenia przez ministra do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Parku Narodowego, na odstępstwa od zakazów, uzasadnione potrzebą ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowodowałyby to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego.
(akta kontroli str. 1091)

Udostępnianie Parku odbywało się zgodnie z przepisami wewnętrznymi obowiązującymi w Parku.

Przykładowo:

- w latach 2019-2020 wystąpiono do Dyrektora z prośbą o współpracę przy organizacji gry terenowej. Pracownicy Parku oraz przedstawiciel organizatora po sprawdzeniu terenu na którym miała odbyć się impreza dokonali usunięcia skrzynek, które łamały zasady udostępniania i poruszania się po parku,
- w latach 2019-2022 Dyrektor wyraził zgodę na zawody triathlonowe odbywające się w bezpośrednim sąsiedztwie Parku, wyraził również zgodę na fotografowanie i filmowanie z drona,
- w 2021 r. – Dyrektor odmówił możliwości przejazdu przez teren Parku ze względu na dużą liczbę uczestników,
- w 2022 r. – Dyrektor wyraził zgodę i podjął współpracę przy organizacji projektu „Paszport do przeszłości powiatu chojnickiego” (była to gra terenowa o charakterze kulturowo-historycznym),
- w 2023 r. - Dyrektor wydał zgodę na przejazd przez obszar Parku 29 rowerzystów uczestniczących w rajdzie rowerowym „Odjazdowy bibliotekarz”.

(akta kontroli str. 1091-1092)

W PNBT wyznaczonych zostało osiem szlaków turystycznych o łącznej długości 62,5 km, cztery ścieżki dydaktyczne o łącznej długości 18,7 km i ścieżkę botaniczną o powierzchni 0,50 ha, na których zainstalowano zabezpieczenia przed nielegalną dyspersją turystów (drewniane platformy widokowe, kładki, wygradzenia, drewniane barierki, kładko-mostki z barierkami, drewniane schody). Ścieżki dydaktyczne wyposażone zostały łącznie w 46 przystanków edukacyjnych.

(akta kontroli str. 1445-1446)

W wyniku przeprowadzonych oględzin⁷⁴ stwierdzono, że zarówno szlak turystyczny jak i ścieżka edukacyjna poddane przeglądowi były czytelnie oznakowane, stan techniczny zabezpieczeń (wygradzeń, pomostów, kładek, platform) na poddanych oględzinom odcinkach szlaku turystycznego i ścieżki dydaktycznej był dobry, a stan roślinności nie wskazywał na schodzenie turystów ze szlaku.

(akta kontroli str. 1252-1257)

3.4. Dyrektor, stosownie do § 3 pkt 2 w zw. z § 2 rozporządzenia w sprawie nakładania grzywien⁷⁵, wydał podległym funkcjonariuszom upoważnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

W okresie objętym kontrolą Strażnicy Straży Parku wystawili łącznie 53 mandaty na łączną kwotę 12 250,0 zł, z tego w: 2019 r. – 12 na łączną kwotę 3650,0 zł⁷⁶, 2020 r.

⁷⁴ 5 km szlaku turystycznego i ok. 1 km ścieżki przyrodniczej zaopatrzonej w zabezpieczenia przed nielegalną dyspersją turystów.

⁷⁵ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 25 kwietnia 2005 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom Straży Parku w parkach narodowych oraz innym pracownikom parków narodowych, którym przysługują uprawnienia funkcjonariusza Straży Parku, uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. Nr 74, poz. 648).

⁷⁶ Z tego: dwa na kwotę 250 zł (wjazd pojazdem silnikowym - art.161 KW), sześć na kwotę 2200 zł (nielegalny połów ryb - art. 15 pkt. 14 uoop), dwa na kwotę 1000 zł (poruszanie się poza szlakiem - art. 15 pkt 15 uoop), jeden na kwotę 100 zł (palenie grilla na terenie parku – art. 15 pkt 10 uoop), i jeden na kwotę 100 zł (ruch pojazdów poza drogami publicznymi - art. 15 pkt 18 uoop).

– 16 na kwotę 4200,0 zł⁷⁷, 2021 – 14 na kwotę 2550,0 zł⁷⁸, 2022 r. – osiem na kwotę 1350,0 zł⁷⁹ i trzy w 2023 r. (do 30 czerwca) na kwotę 500,0 zł⁸⁰.

(akta kontroli str. 1116-1117, 1138-1143)

Straż Parku nie dokonywała kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą⁸¹.

(akta kontroli str. 1113)

3.5. Na obszarze PNBT nie wystąpiły przypadki bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

(akta kontroli str. 975, 1088-1089)

3.6. Park nie posiadał automatycznego pomiaru liczby turystów w celu monitorowania presji turystycznej.

Dyrektor wyjaśnił, że określenie liczby turystów odwiedzających Park jest utrudnione ze względu na dostępność Parku ze strony sąsiadujących terenów Lasów Państwowych. Park jest łatwo dostępny od strony wschodniej i południowej i odwiedzający mogą przekroczyć jego granice omijając główne wejścia (na których znajduje się informacja na temat obowiązku zakupu biletów) co skutkuje trudnościami w ustaleniu liczby osób przekraczających granice Parku.

Liczbę osób odwiedzających Park oszacowano na około 32 tys. rocznie, na podstawie: sprzedanych biletów wstępu do Parku, osób wykupujących zezwolenia wędkarskie na jeziora Parku, miejsc postojowych dla pojazdów, odwiedzających ścieżkę botaniczną przy siedzibie Parku, osób prowadzących badania naukowe, osób uczestniczące w wycieczkach po Parku i istniejącej bazy noclegowej w otulinie Parku. Zdaniem Dyrektora wpływ ruchu turystycznego na stan zachowania przyrody został ograniczany do minimum poprzez ukierunkowanie turystów na szlaki piesze i rowerowe (głównie w przebiegu Kaszubskiej Marszruty). Szlaki wyznaczone zostały w taki sposób, aby przebiegały z dala od obszarów ochrony ścisłej i stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt, dla których dana strefa została utworzona. Jednocześnie, aby udostępnić turystom odwiedzającym Park miejsca wyjątkowe, które warto zobaczyć, zastosowano kładki, aby zapobiec niszczeniu i zadeptywaniu cennych gatunków roślin.

(akta kontroli str. 975-976, 1104, 1364-1365)

W 2019 r. obowiązywało czasowe zamknięcie dwóch fragmentów zielonego szlaku pieszego „Strugi Siedmiu Jezior” (o łącznej długości ok. 8 km), który uległ zniszczeniu podczas nawałnicy w sierpniu 2017 r.

Od 1 maja 2020 r. zostały otwarte i udostępnione dla ruchu turystycznego dwa fragmenty szlaku zielonego.

Od momentu nawałnicy na terenie Parku Narodowego „Bory Tucholskie” obowiązywał zakaz wstępu do lasu. Dozwolono wyłącznie poruszanie się po szlakach Parku a schodzenie ze szlaków i wchodzenie do lasu było zabronione.

(akta kontroli str. 1106-1111)

Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że w 2014 r. wnioskowano do Funduszu Leśnego o dofinansowanie w kwocie 235 tys. zł na zakup czujników do całodobowego

⁷⁷ Z tego: dziewięć na kwotę 1300 zł (wjazd pojazdem silnikowym - art.161 KW), pięć na kwotę 1900 zł (nielegalny połów ryb - art. 15 pkt. 14 uoop) i dwa na kwotę 1000 zł (poruszanie się poza szlakiem – art. 15 pkt 15 uoop).

⁷⁸ Z tego: siedem na kwotę 1000 zł (wjazd pojazdem silnikowym - art.161 KW), cztery na kwotę 1300 zł (nielegalny połów ryb - art. 15 pkt. 14 uoop), jeden na kwotę 100 zł (poruszanie się poza szlakiem - art. 15 pkt 15 uoop), jeden na kwotę 100 zł (ruch pojazdów poza drogami publicznymi - art. 15 pkt 18 uoop) i jeden na kwotę 100 zł (puszczanie pas luzem - art. 166 KW).

⁷⁹ Z tego: pięć na łączną kwotę 550 zł (wjazd pojazdem silnikowym - art.161 KW), dwa na kwotę 700 zł (poruszanie się poza szlakiem - art. 15 pkt 15 uoop) i jeden na kwotę 100 zł (ruch pojazdów poza drogami publicznymi - art. 15 pkt 18 uoop).

⁸⁰ Z tego 100 zł (wjazd pojazdem silnikowym - art. 161 KW), 300 zł (nielegalny połów ryb - art. 15 pkt. 14 uoop) i 100 zł (puszczanie pas luzem - art. 166 KW).

⁸¹ Na terenie PNBT podmioty nie prowadziły działalności gospodarczej.

automatycznego monitoringu ruchu turystycznego (pieszego i rowerowego), zakup niezbędnego oprzyrządowania (w tym m.in. studzienek montażowych, słupków do montażu czujników, aplikacji i notebooka do czytania i obróbki danych), montażu czujników w terenie, we wskazanych miejscach, przeszkolenie wskazanych pracowników Parku w zakresie obsługi systemu. Wniosek został odrzucony.

(akta kontroli str. 975)

3.7. Dyrektor współpracując z Radą Naukową Parku Narodowego na corocznych posiedzeniach przedstawiał Radzie m.in. roczne zadania rzeczowe zaplanowane do realizacji w roku następnym. Zadania te dotyczyły planowanych zabiegów w ekosystemach leśnych⁸², ekosystemach wodnych⁸³ oraz ekosystemach nieleśnych⁸⁴. Prezentowano również zadania rzeczowe z zakresu ochrony przeciwpożarowej, ochrony gatunkowej roślin i grzybów, działań związanych z obszarem Natura 2000 na terenie Parku, monitoringu zwierząt czy edukacji i turystyki. Zapoznawano również Członków Rady z badaniami naukowymi kontynuowanymi i planowanymi do realizacji w roku następnym.

Ponadto Rada Naukowa opiniowała programy badawcze i monitoringowe⁸⁵, które prezentowano także w ramach rocznych zadań rzeczowych na posiedzeniach Rady Naukowej Parku. Dokonywano też (w ramach dyskusji na posiedzeniach Rady) oceny ustaleń zamieszczonych w planie ochrony.

(akta kontroli str. 1035-1085, 1262)

3.8. W PNBT obowiązywały następujące zarządzenia Dyrektora:

- Nr 6/21 z 22 lutego 2021 r. w sprawie Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej kwoty 130 000 Euro oraz wyłączonych ze stosowania Ustawy Prawo zamówień publicznych⁸⁶,
- Nr 7/21 z 22 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu udzielania zamówień o wartości szacunkowej równej lub przekraczającej kwotę 130 000 zł⁸⁷.

W kolejnych latach objętych kontrolą PNBT udzielił zamówień publicznych na kwotę: w 2019 r. – 158,2 tys. zł, w 2020 r. – 3 855,2 tys. zł, w 2021 r. – 146,2 tys. zł, 2022 r. – 156,7 tys. zł i w 2023 r. (do 30 czerwca) – 171,5 tys. zł. Wszystkie udzielone zamówienia służyły celom PNBT.

(akta kontroli str. 126-128, 174-230.)

Szczegółowym badaniem objęto cztery postępowania, z tego:

- „Regulacja zagęszczenia drzewostanów (trzebieże) w PNBT w I półroczu 2019 r.” do którego nie ma zastosowania przepisy pzp⁸⁸ (art. 4d ust. 1 pkt 6 pzp),
- „Pozyskiwanie drewna w trakcie trzebieży późnych na I półroczu 2023 r.”, do którego nie ma zastosowania przepisy npzp⁸⁹ (art. 11 ust. 5 pkt 6 npzp),
- „Wykonanie prac pielęgnacyjnych na ścieżce botanicznej przy siedzibie PNBT w Charzykowach przy ul. Długiej 33 w miesiącu kwietniu-maju 2019 r.”, do którego nie miała zastosowania ustawa pzp,

⁸²Dotyczące m.in. regulacji zagęszczenia drzewostanów, dolesienia luk, eliminacja gatunków obcych

⁸³ m.in. odłowów regulacyjnych i zarybienia wspomagającego

⁸⁴ m.in. koszenie łąk ze zbiorem biomasy, nawożenie łąk, koszenie po-wierzchni gruntów ornych).

⁸⁵ zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Parku Narodowego „Bory Tucholskie” nr 14/19 z dnia 13 maja 2019 roku w sprawie w sprawie regulaminu udostępniania Parku Narodowego „Bory Tucholskie” dla badań naukowych.

⁸⁶ Wcześniej obowiązywało Zarządzenie Nr 27/17 z 9 sierpnia 2017 r. w wprowadzenie Regulaminu udzielania zamówień publicznych wyłączonych ze stosowania Ustawy Prawo zamówień publicznych, stanowiących załącznik Nr 1 do niniejszego zarządzenia.

⁸⁷ Wcześniej obowiązywało Zarządzenie Nr 11/14 Dyrektora Parku Narodowego „Bory Tucholskie” z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówienia publicznego o wartości szacunkowej przekraczającej równowartość kwoty 30 000 Euro.

⁸⁸ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych - (Dz.U. z 2019 r., poz.1843 ze zm.) – uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r.

⁸⁹ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych – (Dz.U. z 2023,poz.1605 ze zm.).

- Ochrona czynna w borach chrobotkowych 91T0: badania nad zmianami zachodzącymi w szacie roślinnej oraz biocie grzybowej w wyniku przeprowadzonych zabiegów ochrony czynnej” (do którego nie miały zastosowania przepisy npzp).

We wszystkich przypadkach działania jednostki były zgodne z wewnętrznymi regulacjami dotyczącymi zamówień publicznych. W umowach zawartych z wykonawcami zabezpieczono również interes prawny poprzez ustanowienia kar umownych za nieterminową realizację zamówienia.

(akta kontroli str. 231-445, 500-501)

W poszczególnych latach wartość postępowań do których nie miały zastosowania przepisy pzp wyniosła: 629,5 tys. zł w 2019 r., 794,4 tys. zł w 2020 r., 465,4 tys. zł w 2021 r., 689,8 tys. zł w 2022 r. i 384,9 tys. zł do 30 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str. 130-140)

3.9. W Parku prowadzono działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne związane z przyrodą parku i potrzebą jej ochrony.

W poszczególnych latach zorganizowano:

- w 2019 r. – 92 zajęcia dydaktyczne, w których uczestniczyło 2173 osoby, 12 wykładów (882 uczestników), 16 konkursów (1261 uczestników), cztery warsztaty (178 uczestników), 10 „Zielonych szkół” (242 uczestników), 4 spotkania (71 uczestników), osiem imprez plenerowych (ok. 5506 uczestników), osiem szkoleń/konferencji (234 uczestników) i cztery akcje/targi (ok. 434 uczestników),
- w 2020 r. – 30 zajęć dydaktycznych (708 uczestników), dwa wykłady (119 uczestników), 6 konkursów (829 uczestników), trzy spotkania (34 uczestników), jeden festyn (142 uczestników),
- w 2021 r. – 46 zajęć dydaktycznych (1019 uczestników), cztery wykłady (152 uczestników), dziewięć konkursów (1287 uczestników), dwa warsztaty (25 uczestników), pięć „Zielonych szkół” (104 uczestników), 11 spotkań (236 uczestników), wystawę (ok. 3000 uczestników), jeden festyn (264 uczestników) i dwie akcje (ok. 2005 uczestników),
- w 2022 r. – 86 zajęć dydaktycznych (2011 uczestników), sześć wykładów (208 uczestników), 12 konkursów (1014 uczestników), cztery warsztaty (94 uczestników), osiem „Zielonych szkół” (183 uczestników), 8 spotkań (202 uczestników), trzy wystawy (ok. 4100 uczestników), trzy imprezy terenowe (ok. 5000 uczestników), cztery szkolenia (164 uczestników), jedną konferencję (89 uczestników) i jedną akcję (4 uczestników),
- w 2023 r. (do 30 czerwca) – 58 zajęć dydaktycznych (1452 uczestników), trzy wykłady (245 uczestników), siedem konkursów (756 uczestników), dwa warsztaty (54 uczestników), siedem spotkań (172 uczestników), wystawę (ok. 3200 uczestników) pięć imprez terenowych (100 uczestników), dziewięć „Zielonych szkół” (214 uczestników).

(akta kontroli str. 1093-1095, 1331-1360)

W ramach prowadzonych przez Park działań informacyjnych i promocyjnych wydano:

- 1) przewodniki: „Piła Młyn⁹⁰”, „Łąki Józefowskie⁹¹”, „Botaniczna ścieżka dydaktyczna⁹²”, „Pętla Lipnickiego⁹³”, „Wokół Jeziora Lobeliowego Wielkie Gacno⁹⁴”, „Park Narodowy Bory Tucholskie zwiedzanie zgodnie z naturą⁹⁵”

⁹⁰ Przewodnik po niebieskiej ścieżki dydaktycznej.

⁹¹ Przewodnik po czerwonej ścieżki dydaktycznej.

⁹² Przewodnik po ścieżce dydaktycznej znajdującej się w siedzibie PNBT.

⁹³ Przewodnik opisuje ścieżkę będącą fragmentem czarnego szlaku pieszego. Zawiera opis torfowiska, boru bagiennego oraz roślin i zwierząt charakterystycznych dla tego typu siedlisk.

⁹⁴ Przewodnik po zielonej ścieżce dydaktycznej

⁹⁵ Informator zawiera informacje o historii ochrony przyrody, Rezerwacie Biosfery Bory Tucholskie, Europejskiej Sieci Natura 2000. Opisano także szlaki piesze i rowerowe, ścieżki dydaktyczne i spacerowe oraz przedstawiono ofertę edukacyjno-turystyczną Parku.

- 2) wydawnictwa naukowe i popularno-naukowe: „Przyroda abiotyczna Parku Narodowego Bory Tucholskie⁹⁶”, „Jeziora i torfowiska Parku Narodowego „Bory Tuchoskie - Przewodnik terenowy⁹⁷”, „Torfowiska Parku Narodowego „Bory Tucholskie⁹⁸”, „Mchy Parku Narodowego Bory Tucholskie⁹⁹”, „Świat owadów Parku Narodowego Bory Tucholskie¹⁰⁰”, „Porosty Borów Tucholskich¹⁰¹”, „Park Narodowy Bory Tucholskie¹⁰²”, „Przyroda ożywiona Parku Narodowego Bory Tucholskie – Część I – zwierzęta kręgowie¹⁰³”.
- 3) wydawnictwa skierowane do dzieci „Obalamy mity. Czy kijanka to żaba?, Czy sarna to żona jelenia? Czy wilk jest straszny jak go malują¹⁰⁴”.

(akta kontroli str. 1283-1329, 1361-1362)

W poszczególnych latach objętych kontrolą wydano następujące publikacje:

- 2019 r. – Zeszyt PNBT „Lobelia, 2019” oraz ulotki edukacyjne i pamiątkowe karty wstępu do Zagrody Pokazowej Zwierząt w Chocimskim Młynie,
- 2020 r. – Zeszyt PNBT „Lobelia, 2020” oraz kalendarz okolicznościowy na 2021 r. z okazji 25-lecia PNBT,
- 2021 r. – Zeszyt PNBT „Lobelia, 2021”, „Przyroda ożywiona Parku narodowego „Bory Tucholskie” część I – zwierzęta kręgowie”, „Poznaj – pokochaj – zachowaj przyrodę Parku narodowego Bory Tucholskie” oraz gadżety okolicznościowe (kubki, przypinki magnetyczne, kredki, torby),
- 2022 r. – książeczki dla dzieci: Poznaj – pokochaj – zachowaj przyrodę Parku Narodowego Bory Tucholskie: Krukowate” i Poznaj – pokochaj – zachowaj przyrodę Parku Narodowego Bory Tucholskie: zwierzęta gospodarskie w Zagrodzie Pokazowej dla Zwierząt,
- 2023 r. – gadżety upominkowe (piórniki, ołówki, kubki)

(akta kontroli str. 1095-1096)

W ramach działań edukacyjnych w PNBT przygotowano ofertę przeznaczoną dla: grup przedszkolnych, klas I-III szkół podstawowych i klas IV-VII szkół podstawowych. Dostępne tematy zajęć przygotowane w ramach powyższej ofert przedstawiały się następująco:

- dla grup przedszkolnych: „Wiosna w Parku Narodowym Bory Tucholskie”, „W poszukiwaniu lata”, „Jesień w lecie”, „Goście w karmniku”, „Zwierzęta gospodarskie” i „Papier czerpany”,
- dla klas I-IV szkół podstawowych: blok przyrodniczy obejmował: Prelekcję połączoną z pokazem slajdów pt. „W krainie borów i jezior – Park Narodowy Bory Tucholskie”, „Pory roku”, „Wiosna w Parku Narodowym Bory Tucholskie”, „Rok z życia bociana”, „Poznajemy bliżej ptaki”, „Pokochaj nietoperze”, „To już jesień”, „Grzyby – rozpoznawanie i znaczenie w przyrodzie”, „Drzewa i krzewy naszej okolicy”, „Jesienne odloty”, „Świat przyrody przygotowuje się do zimy”, „Zwierzęta zimą”, „Mieszkańcy naszych lasów”, „Budowa warstwowa lasu”, „Wilk”, „Owady –

⁹⁶ Zbiór artykułów naukowych dotyczących geologii, krajobrazu, klimatu i wód PNBT.

⁹⁷ Publikacja opracowana przez naukowców prowadzących badania naukowe na terenie PNBT przedstawiająca propozycję zwiedzania Parku dla osób chcących zapoznać się z jeziorami i torfowiskami Parku. Zawiera informacje dotyczące np. fizyko-chemicznych właściwości jezior Strugi Siedmiu Jezior, przeszłości jezior lobeliowych, genezy jezior na sandrze Brdy. Książka została opracowana w dwóch językach: polskim i angielskim.

⁹⁸ Opracowanie obejmuje dwa tematy: informacje o torfowiskach oraz charakterystykę obiektów torfowiskowych PNBT. Zawiera również dostarczające inforacji o Borach Tucholskich i o Parku Narodowym.

⁹⁹ Publikacja naukowa powstała w wyniku inwentaryzacji mchów na terenie PNBT.

¹⁰⁰ Publikacja zawierająca informacje dotyczące charakterystyki owadów, najważniejszych rzędów. Zawiera również informacje w jaki sposób należy chronić owady oraz wykaz owadów objętych ochroną gatunkową a stwierdzonych w PNBT.

¹⁰¹ Zawiera informacje i opisy listkowych i krzaczastych porostów.

¹⁰² Zawiera zbiór publikacji naukowych z terenu Borów Tucholskich.

¹⁰³ Zbiór artykułów naukowych dotyczących zwierząt kręgowych PNBT.

¹⁰⁴ Seria wydawnicza dostarczająca wiedzy o gatunkach, które z jakiegoś powodu dostrzegano przez przyrnat przysłowia, bajek. Każdą książeczkę wyposażono we wkładkę do samodzielnego uzupełnienia.

sukces natury”, „Rośliny – warunki i środowisko życia”, „Woda na ziemi”, „Otwieram oczy, usta, nos, ręce – poznajemy przyrodę wszystkimi zmysłami”, „Park narodowy Bory Tucholskie jako przykład najwyższej formy ochrony przyrody”, „Przyroda wokół nas”.

- dla klas IV-VIII szkół podstawowych: blok przyrodniczy obejmował: Prelekcję połączoną z pokazem slajdów pt. W krainie borów i jezior - Park Narodowy "Bory Tucholskie" lub pokaz filmów poświęconych jednemu z wybranych parków narodowych, zajęcia tematyczne: „Historia ochrony przyrody oraz formy jej realizacji w Polsce i Europie”, „Zagrożenia dla obszarów chronionych”, „Grzyby makroskopowe”, „Poznajemy bogactwo gatunkowe Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, „Poznajemy ekosystemy wodne”, „Badanie chemiczne wody”, „Drzewa i krzewy naszej okolicy”, „Pokochaj nocnych łowców – poznajemy nietoperze”, „Poznajemy ptaki najbliższej okolicy”, „Ptaki szponiaste” i „Owady – sukces natury”.

Ponadto dla obu grup wiekowych uczniów szkół podstawowych przygotowano zajęcia w ramach bloku artystycznego obejmujące tematy: „Papier czerpany”, „Rzeźba w mydle” i „Opakowania wielorazowego użytku – torba”.

(akta kontroli str. 1267-1282)

Działania informacyjne i promocyjne PNBT prezentowano również na stronie internetowej Parku oraz w mediach społecznościowych.

(akta kontroli str. 1267-1282)

3.10. W związku z realizacją zadań związanych z ochroną przyrody w PNBT zidentyfikowano problemy dotyczące zanikania siedliska boru chrobotkowego i w związku z wystąpieniem tego zjawiska podjęto badania naukowe mające na celu wyjaśnienie jego przyczyn oraz wypracowanie bardziej skutecznych metod ochrony czynnej.

Ponadto zdaniem Dyrektora głównym problemem w związku z udostępnieniem Parku jest brak systematyczności w przyznawaniu środków na naprawy i remonty urządzeń turystycznych oraz nieuwzględnienie wniosku Parku do Funduszu Leśnego, co spowodowało konieczność zamknięcia kładki na jeziorze Wielkie Gacno.

(akta kontroli str. 976-977)

3.11. Monitoring przyrody prowadzono w PNBT od 1998 roku (monitoring wód podziemnych i powierzchniowych).

Dyrektor wyjaśnił, że intensywna waloryzacja przyrodnicza Parku miała miejsce w latach 2000-2001, gdzie wykonywano prace na potrzeby przygotowywanego planu ochrony. Zgodnie z powstałymi wówczas operatami, kontynuowano dalej monitoring zgodnie z zaleceniami autorów opracowań.

(akta kontroli str. 1104)

W latach objętych kontrolą monitoring w PNBT obejmował:

- Monitoring strefy brzegowej jeziora Gacno Wielkie (obserwacja roślinności), wykonywany co roku na przełomie czerwca i lipca. Miał za zadanie obserwację zmian zachodzących w przypadku zmiennych warunków siedliskowych, zmiana udziału gatunków roślin wywoływana była zmianami poziomu wody w jeziorze. W związku z postępującą sukcesją leśną wiosną 2023 r. wykonano dosłonięcie brzegu jeziora na odcinku ok. 100 m. wzdłuż linii brzegowej,
- Inwentaryzacja storczyków na stałej powierzchni – wykonywana co roku w czerwcu – pozwala na określenie: liczby storczyków kwitnących na łąkach Parku i wpływu zabiegów ochrony czynnej na populację kukuły krwistej,
- Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych – prowadzono od 1998 r. i polegał na przeprowadzaniu odczytów z łąk wodowskazowych i piezometrów. Wykonywany w każdym tygodniu przez cały rok (w każdy poniedziałek).

Monitoring miał za zadanie uchwycenie minimalnego i maksymalnego poziomu wód powierzchniowych i podziemnych w Parku.

- Monitoring kołowy drzewostanów – prowadzony od 2000 r. W ramach monitoringu utworzono 200 powierzchni kołowych w drzewostanach sosnowych, na których wszystkie drzewa powyżej 7 cm zostały ponumerowane i podlegały corocznej ocenie (od połowy sierpnia do połowy września każdego roku).

(akta kontroli str. 1418-1420)

Monitoring gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony Natury 2000 – Sandr Brdy przedstawiał się następująco:

- bóbr – wykonywany w grudniu każdego roku, monitoring wykazał że gatunek zaznaczył niewielki spadek populacji spowodowany prawdopodobnie obecnością wilka,
- wydra – wykonywany corocznie w okresie zimowym – stwierdzono właściwy stan zachowania gatunku, stabilną populację i brak zagrożeń na terenie Parku.
- wilk – wykonywany corocznie w ciągu całego roku – stwierdzono bardzo dobry stan zachowania gatunku, przystępowanie do rozrodu każdego roku,
- wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (przeprowadzono w maju 2021 r.), stwierdzono zanik procesów eolicznych z uwagi na zalesienie graniczące z wydmą pasa przeciwpożarowego na terenie Lasów Państwowych,
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowanie ekstensywnie (czerwiec 2021) - stwierdzono dobre perspektywy zachowania siedliska, nie przewidywano znacznego oddziaływania czynników zagrażających.

(akta kontroli str.1418-1420, 1441-1444)

Dyrektor wyjaśnił, że siedliska będące przedmiotami ochrony w Sandrze Brdy monitorowano zgodnie z zaleceniami zapisanymi w PZO i z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska GIOŚ. I tak w odniesieniu do:

- borów chrobotkowych - monitoring siedliska prowadzono w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach: 2014 i 2021. Stan siedliska monitorowano także w ramach projektu badawczego prowadzonego przez Park Narodowy od 2015 r. pn. „Czynna ochrona borów chrobotkowych”¹⁰⁵, co pozwoliło wypracować działania ochronne, które wykonano w latach 2017-2018. Kolejne działania zaplanowano w II połowie 2023 r.
- jezior lobeliowych - monitoring prowadzono na zlecenie GIOŚ w 2016 r. i w 2021 r., a w 2020 r. na zlecenie RDOŚ w Gdańsku, wykonano monitoring uzupełniający przez podmiot zewnętrzny. Dodatkowo trzy jeziora lobeliowe w Parku objęto corocznym monitoringiem hydrologicznym - cztery razy w roku wykonywano pomiary: profil termiczno-tlenowy, odczyn pH w warstwie powierzchniowej i przydennej, widzialność krążka Secchiego i przewodność elektrolityczna w warstwie powierzchniowej. Wyniki monitoringu nie wskazały pogorszenia stanu siedliska. Ponadto zgodnie z zapisami PZO odławiano ryby karpowate i gatunki obce, na podstawie odłowów kontrolnych monitorowano skuteczność zabiegów ochronnych.
- twardowodnych oligo- i mezotroficznych naturalnych zbiorników wodnych ze zbiorowiskami ramienic - monitoring i ocenę stanu wykonano w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, na zlecenie GIOŚ w 2017 r. i w 2020 r. Ponadto Jezioro Ostrowite, które objęto monitoringiem podlegało stałemu monitoringowi hydrologicznemu, podobnie jak jeziora lobeliowe. Monitoring nie wykazał pogorszenia stanu siedliska. Zgodnie z zapisami PZO odławiano ryby

¹⁰⁵ Miał on na celu określenie zmian jakie zaszły w obrębie borów chrobotkowych pod wpływem przeprowadzonych zabiegów ochrony czynnej (badania fitosocjologiczne, mykologiczne, pomiary wybranych czynników mikrosiedliskowych).

karpioвате i gatunki obce -na podstawie odłowów kontrolnych monitorowano skuteczność zabiegów ochronnych.

- starorzeczy i naturalnych eutroficznycy zbiorników wodnych ze zbiorowiskami - jeziora objęto stałym monitoringiem hydrologicznym cztery razy do roku. Monitoring nie wykazał pogorszenia się stanu siedliska. Zgodnie z zapisami PZO odławiano ryby karpioвате i gatunki obce, ograniczono też udostępnianie jezior dla amatorskiego połowu ryb oraz utrzymano całkowite wyłączenie trzech jezior z wędkowania. Na podstawie odłowów kontrolnych monitorowano skuteczność zabiegów ochronnych.
- suche wrzosowiska - monitoring wykonano na zlecenie GIOŚ w 2021 r., siedlisko uzyskało właściwą ocenę stanu zachowania oraz perspektyw ochrony. W 2020 roku Park wykonał działania ochronne, zgodnie z zapisami PZO - usuwanie nalotów drzew i krzewów.

(akta kontroli str. 1262-1263)

W 2021 roku w związku z realizacją ogólnopolskiego „Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych” w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, na zlecenie GIOŚ w PNBT przeprowadzono następujące badania:

- Monitoring gatunków roślin z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w roku 2021, których celem było wykonanie monitoringu dla następujących gatunków roślin: Elismy wodnej (*Luronium natans*) – ocena stanu została przeprowadzona na trzech jeziorach: Nierybno, Głuche i Gacno Małe oraz Torfowców (*Sphagnum spp.*) – ocena stanu została przeprowadzona na jednym stanowisku, na borze bagiennym w pobliżu Jeziora Nierybno.
- Monitoring siedlisk przyrodniczych z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w roku 2021 – siedlisko kod 4030 Suche wrzosowiska. Celem badań była ocena stanu siedliska 4030 Suche wrzosowiska. Badania przeprowadzono na wrzosowisku – na tzw. szerokim pasie w północnej części Parku.
- Monitoring siedlisk przyrodniczych z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w roku 2021 – siedlisko kod 91T0 Śródładowy bór chrobotkowy. Celem badań była ocena stanu siedliska. Monitoring przeprowadzony został na trzech stanowiskach w północnej części Parku w oddziałach: 16a, 19g i 20h.
- Monitoring siedlisk przyrodniczych z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w roku 2021 – siedlisko kod 3110 Jeziora lobeliowe. Ocenę stanu przeprowadzono na trzech jeziorach: Krzywce Wielkie, Gacno Wielkie i Nierybno.
- Monitoring siedlisk przyrodniczych z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w roku 2021 – siedlisko kod 3160 Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne. Ocenę stanu przeprowadzono na dwóch jeziorach: Kacze Oko i Kociołek.

Wyniki przeprowadzonych monitoringów opracowano w formie raportów i zostały udostępnione na stronie internetowej GIOŚ.

(akta kontroli str. 705-706)

Ponadto od 2015 roku Park realizował projekt badawczy „Czynna ochrona borów chrobotkowych”, w ramach którego przeprowadzono zabiegi ochrony czynnej oraz badania naukowe, które pozwoliły m.in. na ocenę skuteczności przeprowadzonych zabiegów oraz monitoring tego siedliska. W ramach projektu realizowano: działania ochronne w ramach czynnej ochrony, pracę badawczą pt. "Wykorzystanie danych LiDAR¹⁰⁶ do określenia znaczenia struktury przestrzennej drzewostanów sosnowych

¹⁰⁶ Light Detection and Rangin) – metoda pomiaru odległości poprzez oświetlenie celu światłem laserowym i pomiar odbicia za pomocą czujnika.

w zachowaniu borów chrobotkowych na terenie Parku Narodowego "Bory Tucholskie" oraz praca badawcza pt. „Obserwowane zmiany w szacie roślinnej oraz biocie grzybowej w wyniku przeprowadzonych zabiegów ochrony czynnej na terenie borów chrobotkowych 91T0 w obrębie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”.

Od 2018 roku zapoczątkowano badania mające na celu określenie zmian jakie zaszły w obrębie borów chrobotkowych pod wpływem przeprowadzonych zabiegów ochrony czynnej. Celem badań było sprawdzenie, które z badanych czynników mikrosiedliskowych sprzyjały występowaniu runa chrobotkowego, z uwzględnieniem parametrów drzewostanu i właściwości podłoża. W 2020 i 2021 roku prowadzono badania aktywności fotosyntetycznej wybranych gatunków porostów i mszaków oraz badano zależność pomiędzy występowaniem runa porostowego a dostępnością energii słonecznej. Ponadto w każdym roku trwania projektu prowadzono również badania mykologiczno-ekologiczne.

Przeprowadzone badania wykazały:

- konieczność kontynuowania monitoringu gatunków rzadkich, zagrożonych, chronionych oraz potencjalnie typowych dla siedliska borów chrobotkowych,
- stworzenia listy gatunków typowych dla siedliska borów chrobotkowych oraz wskazania gatunków indykacyjnych (wskaźnikowych),

Realizacja projektu i otrzymane wyniki badań potwierdziły możliwość zahamowania procesu zanikania siedliska boru chrobotkowego poprzez zastosowanie zabiegów ochrony czynnej.

(akta kontroli str. 831-832)

Monitoring gatunków i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony Natury 2000 – Wielki Sandr Brdy obejmował następujące gatunki i ich siedliska:

- bielik – wykonywany co roku – stwierdzono stabilną populację (dwie pary regularnie przystępujące do lęgów i wyprowadzające młode),
- lelek – przeprowadzono dwukrotną kontrolę w 2021 r. na pięciu powierzchniach monitoringowych, stwierdzono stabilną populację, gatunek użytkuje stałe siedliska,
- gągoł oraz nurogęs – w latach 2019 i 2022 przeprowadzono dwukrotną kontrolę liczebności oraz sukcesów lęgowych, w pierwszym przypadku stwierdzono bardzo dobry stan zachowania gatunku oraz wzrost liczebności, natomiast w drugim obecność gatunku w sezonie lęgowym i brak sukcesów lęgowych,
- żuraw – wykonano nasłuchy par lęgowych w latach 2019, 2020, 2022 i 2023 oraz trzykrotnie każdego z badanych lat liczenie żurawi na noclegowisku. Stwierdzono stabilną liczbę par (10-12) zgodną z dostępnością siedlisk,
- zimorodek – kontrolę stromych jezior przeprowadzono w 2020, 2022 i 2023 r. stwierdzono obecność gatunku i liczebność gatunku 4-7 par,
- włochatka – wykonywano corocznie, stwierdzono stałą obecność gatunku, zmienną liczebność w zależności od bazy pokarmowej,
- łabędź krzykliwy – co roku przeprowadzono dwukrotną kontrolę w kwietniu i na przełomie lipca i sierpnia, stwierdzono.

Wyniki z przeprowadzonego monitoringu obszarów Natura 2000 przekazywano do RDOŚ, który był odpowiedzialny za ich raportowanie.

(akta kontroli str. 1418-1420)

Przykładowo: realizacja zapisów PZO dla obszaru Wielki Sandr Brdy w 2021 r. obejmował:

- wykonanie monitoringu (określenie liczby par lęgowych) liczby zajętych rewirów gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze Wielki Sandr Brdy: bielika (*Haliaeetus albicilla*), puchacza (*Bubo bubo*), lelka (*Caprimulgus europaeus*), zimorodka (*Alcedo atthis*), żurawia (*Grus grus*) - pary lęgowe oraz ptaki na zlotowisku.

- ochronę nurogęsi i gagoła poprzez prowadzenie monitoringu i odłowu norki amerykańskiej (w 2021 r. brak śladów obecności gatunku, odłowu nie przeprowadzono).
- ochronę stanowisk lęgowych bielika poprzez utrzymanie stref ochrony (4 szt., w tym jedna wspólna z puchaczem).
- ochronę stanowisk lęgowych puchacza poprzez:
 - utrzymanie stref ochrony (1 szt., wspólna z bielikiem),
 - utrzymanie wyłączenia siedlisk bagiennych (91E0, 91D0) z wszelkich sposobów użytkowania,
 - ograniczenie presji turystycznej poprzez nie wyznaczanie szlaków i nie budowanie infrastruktury turystycznej w odległości mniejszej niż 500 m od granicy strefy ochronnej.
- ochronę stanowisk lęgowych zimorodka poprzez pozostawianie w stanie naturalnym brzegów Strugi Siedmiu Jezior oraz jezior Parku a także pozostawianie w nurcie i na brzegach jezior wszystkich przewróconych drzew.

Dodatkowo, oceniano liczebność innych gatunków ptaków z list Natura 2000, w tym: dzięcioła czarnego (*Dryocopus martius*), włośchatki (*Aegolius funereus*), czajki (*Vanellus vanellus*) i bąka (*Botaurus stellaris*). Kontrolowano również sukces lęgowy pary łabędzi krzykliwych (*Cygnus Cygnus*). Ponadto w ramach współpracy z RDOS w Gdańsku w 2021 r. wykonany został monitoring włośchatki oraz uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania przedmiotów ochrony: kania ruda i brodziec piskliwy na terenie całego obszaru Wielki Sandr Brdy.

(akta kontroli str. 1441-1444)

Dyrektor wyjaśnił, że zakres monitoringu prowadzonego na obszarze Parku ukierunkowano na uzyskanie wiedzy pomocnej w zachowaniu naturalnej biocenozy najważniejszych ekosystemów występujących w Parku czyli jezior, torfowisk i lasów. W przypadku jezior monitoring pozwalał wychwycić zagrożenia wynikające ze zmian cech fizyko-chemicznych (jeziora lobeliowe, ramienicowe i eutroficzne). Regularnie śledzono tendencje zmian ilości i jakości zasobów wodnych. W ekosystemach nieleśnych monitoringiem objęto zbiorowiska łąkowe, wrzosowisko, murawy napiaskowe i torfowiska. W siedliskach borowych prowadzono monitoring kołowy drzewostanu, monitoring drzew dziuplastych, monitoring zagrożeń ze strony foliofagów oraz monitoring chorób infekcyjnych lasu. Oprócz siedlisk monitoringiem objęto najważniejsze gatunki zwierząt: wilk, bielik, ptaki wodno-blotne, lelek czy sowy oraz wybrane gatunki roślin rodzimych (kukułka krwista). Zarówno w przypadku roślin i zwierząt monitorowano inwazyjne gatunki obce (norka amerykańska, jenot, niecierpek drobnokwiatowy, czeremcha amerykańska). Działania te umożliwiały szybkie podjęcie działań zaradczych w ich rozprzestrzenianiu się i ograniczenie ich wpływu na rodzimą florę i faunę.

Szczególne uwagę zwracano na gatunki i siedliska będące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 Sandr Brdy i Wielki Sandr Brdy, które pokrywały się z obszarem PNBT.

Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że z powodu niewielkiej powierzchni jaką zajmuje Park, obserwowano również całorocznie wiele gatunków roślin i zwierząt. Ponadto zdaniem Dyrektora ważnym uzupełnieniem monitoringu były przeprowadzane co roku badania naukowe przez instytucje zewnętrzne, które znacząco wzbogacały wiedzę na temat wybranych siedlisk, gatunków roślin czy zwierząt.

(akta kontroli str. 1104-1105)

Siedliska będące przedmiotami ochrony w Sandrze Brdy były monitorowane systematycznie według zaleceń zapisanych w PZO (w oparciu o metodykę Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

(akta kontroli str. 1262)

W badanych latach PNBT współpracował z Regionalną Dyрекcyją Ochrony Środowiska w Gdańsku realizując „Porozumienie z dnia 30 września 2016 roku w sprawie współpracy w zakresie realizacji ustaleń planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Sandr Brdy PLH220026 i Wielki Sandr Brdy PLB220001.”

Do obowiązków PNBT należało:

- 1) realizacja ustaleń PZO dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy PLH220026 w zakresie uzupełnienia stanu wiedzy dla gatunków trzaska grzebieniasta *Triturus cristatus*, kumak nizinny *Bombina bombina* na terenie Parku Narodowego,
- 2) wsparcie merytoryczne RDOŚ w realizacji ustaleń PZO dla obszaru Natura 2000 Wielki Sandr Brdy PLB220001 w zakresie uzupełnienia stanu wiedzy dla gatunków kania ruda *Milvus milvus*, brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* na terenie Parku Narodowego,
- 3) realizacja ustaleń PZO dla obszaru Natura 2000 Wielki Sandr Brdy PLB220001 w zakresie oceny zasobów martwego drewna (pomiar grubizny posuszu stojącego i leżącego, określenie liczby martwych drzew stojących lub leżących) na terenie Parku Narodowego po ustaleniu wspólnej metodyki oceny na terenie Parku Narodowego i poza jego granicami,
- 4) udostępnienie informacji na temat metodyki i wyników dotychczasowych pomiarów zasobów martwego drewna na terenie Parku Narodowego,
- 5) realizacja ustaleń PZO w zakresie monitoringu dla obszaru Natura 2000 Sandr Brdy PLH220026 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, 4030 suche wrzosowiska, 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 91 T0 bór chrobotkowy,
- 6) udostępnienie RDOŚ dotychczasowych wyników badań dotyczących stanu ochrony siedlisk jeziornych (3110, 3140, 3150) wykonanych na terenie Parku Narodowego,
- 7) realizacja ustaleń PZO w zakresie monitoringu dla obszaru Natura 2000 Wielki Sandr Brdy PLB220001 na terenie Parku Narodowego,
- 8) zapewnienie spójnej metodyki prowadzenia badań poza granicami Parku Narodowego i w jego granicach poprzez wspólne ustalenie metodyki badań,
- 9) informowanie Partnera 1 z przynajmniej rocznym wyprzedzeniem o planowanych przez Partnera 2 działaniach dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy i monitoringu dla obszarów Natura 2000 Wielki Sandr Brdy PLB220001 i Sandr Brdy PLH220026, Zgodnie z Porozumieniem PNBT został zobowiązany do przekazania do RDOŚ wersji elektronicznej danych dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy i monitoringu wykonanych przez Park, w terminie 30 dni od dnia zakończenia badań.

(akta kontroli str. 1211-1215)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor nie przekazał stosownie do art. 31¹⁰⁷ uoop, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, oceny realizacji ochrony specjalnej o odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków obszaru Natura 2000 (szerzej opisano w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości).

Dyrektor wyjaśnił, że: w latach 2019-2022 Park corocznie przekazywał dane dotyczące monitoringu do RDOŚ w Gdańsku. Przekazywane dane dotyczyły: siedlisk wydmy śródlądowej z murawami napiaskowymi (wykonany monitoring i oceny stanu), siedlisk niżowych górskich i świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (wykonany monitoring i ocena stanu, oraz gatunków: gągoł, nurogęś, lelek, zimorodek, żuraw, puchacz i bielik, kania ruda i brodziec piskliwy (mapy z lokalizacją stwierdzeń i opisem prowadzonego monitoringu) , monitoringu włośchatki (w 2019 r. - ustalenie wspólnej metodyki monitoringu, przeprowadzenie monitoringu, przekazanie wyników i w 2021 r. - przeprowadzenie monitoringu, przekazanie wyników).

(akta kontroli str. 1263-1264)

¹⁰⁷ W brzmieniu obowiązującym do 16 października 2023 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W latach 2019-2023 (do 30 czerwca) kontrolą Dyrektor nie przekazywał Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, stosownie do przepisu art. 31 uoop¹⁰⁸, w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, oceny realizacji ochrony tego obszaru Natura 2000, zawierającej informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także wyników monitorowania i nadzoru tych działań, do czego był zobowiązany na mocy ww. przepisu.

Dyrektor Parku wyjaśnił, że ostatni raport do GDOŚ wysyłany został w październiku 2018 r. i dotyczył danych za lata 2013-2018. Raport sporządzono na drukach przekazanych Parkowi przed GDOŚ i dotyczył on zarówno specjalnego obszaru siedlisk jak i obszaru specjalnej ochrony ptaków. W latach 2019-2023 Park nie otrzymał żadnej informacji z GDOŚ w jakiej formule mają być przekazane dane do raportu dotyczącego obszaru specjalnej ochrony ptaków.

Od 16 października 2023 r. został zmieniony przepis art. 31 uoop i obecnie taki obowiązek raportowania nie spoczywa już na każdym sprawującym nadzór nad Obszarem Natura 2000, a tylko na Regionalnym Dyrektorze Ochrony Środowiska.

(akta kontroli str. 1263-1265)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Parku w badanym zakresie. Powierzchnia i przebieg granic Parku opisane w Planie ochrony były zgodne z danymi zawartymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. W Parku prawidłowo realizowano działania ochronne wynikające z Planu ochrony, w tym polegające na eliminacji zidentyfikowanych gatunków obcych (inwazyjnych). Udostępnianie obszaru Parku odbywało się zgodnie z zapisami Planu ochrony i regulacjami wewnętrznymi. Straż Parku prawidłowo i skutecznie realizowała zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na obszarze PNBT. Dyrektor prowadził monitoring ruchu turystycznego i systematycznie współpracował z Radą Naukową Parku. Na terenie Parku regularnie prowadzono działalność edukacyjną, informacyjną i promocyjną związaną z przyrodą parku i potrzebą jej ochrony.

Na terenie Parku systematycznie realizowano monitoring przyrody, którym skutecznie objęto wykonywane działania ochronne. W okresie objętym kontrolą Dyrektor nie przekazał jednak, stosownie do art. 31 uoop¹⁰⁹, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, oceny realizacji ochrony specjalnej o odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków obszaru Natura 2000, zawierającej informacje dotyczące podejmowanych działań ochronnych oraz wpływu tych działań na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także wyników monitorowania i nadzoru tych działań.

IV. Uwagi i wnioski

Z uwagi na zmianę uwarunkowań prawnych, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków w zakresie opisanej wyżej nieprawidłowości.

¹⁰⁸ W brzmieniu obowiązującym do 16 października 2023 r.

¹⁰⁹ J.w.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, 30 listopada 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Szafran
główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
z up. Dariusz Jurczuk
p.o. wicedyrektor Delegatury

.....
podpis

.....
podpis